

Latvijas Universitātes
Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes
Pieaugušo pedagoģiskās izglītības centrs

Skolotāju augstākās profesionālās izglītības studiju programma

Kvalifikācija: pamatskolas angļu valodas skolotājs

Karina Semjonova

Stud.apl.Nr.Peda 030016

**ANĢĻU VALODAS ALFABĒTA APGUVE INTEREŠU
IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀ „ANĢĻU VALODAS
PULCIŅŠ”**

Diplomdarbs

Zinātniskais vadītājs:

Prof.,Dr.philol.

I.Kangro

Rīga

2008

DEKLARĀCIJA PAR AKADĒMISKO GODĪGUMU.

Ar parakstu apliecinu, ka šis diplomdarbs ir izstrādāts patstāvīgi un darbā nav izmantoti dati un literatūra bez atsaucēm.

_____ Karina Semjonova
(paraksts)

30.05.2008

ANOTĀCIJA

Diplomdarba tēma ir „Angļu valodas alfabēta apguve interešu izglītības programmā „Angļu valodas pulciņš””.

Diplomdarba mērķis ir izpētīt un izanalizēt angļu alfabēta mācīšanas veidus interešu izglītības programmas „Angļu valodas pulciņš” ietvaros.

Diplomdarbā ietilpst šādu tēmu apskate

- 1) Sākumskolas skolēnu psiholoģiskā attīstība – šīs tēmas ietvaros tiek apskatīti sākumskolas vecumposma attīstības īpatnības, psiholoģiskie un pedagoģiskie faktori bērna intelektuālai attīstībai, kā arī pedagoģiski psiholoģiskais skatījums uz skolēnu gatavību apgūt angļu valodas alfabētu sākumskolas vecumposmā
- 2) Angļu valodas alfabēta apguves specifika ietver bērnu burtu skanisko uztveri un to glītrakstu.
- 3) Angļu valodas alfabēta apguves veidi ietver mācību metožu izmantojumu angļu valodas pulciņa nodarbībās.
- 4) Interesešu izglītības programmas specifika detalizēti ietver tās plānošanu, veidošanu, izglītojamo mācīšanās vērtēšanu un interesešu izglītības programmas „Angļu valodas pulciņš” aprakstu.
- 5) Praktiskais pētījums par angļu valodas alfabēta apguvi interešu izglītības programmā „Angļu valodas pulciņš” apspoguļo pedagoģisko pieredzi darbā ar sākumskolas skolēniem, kuri apguva angļu valodas alfabētu.

Diplomdarbs satur nobeigumu, kurā tiek izanalizēts pedagoģiski teorētiskais materiāls par gūtām praktiskām atziņām un pētījuma jautājuma apstiprinājums.

Pielikumos tiek iekļauta gūtā pedagoģiskā pieredze, izstrādāti un izmantoti izdales materiāli, interesešu izglītības programma, kā arī pētījumam nepieciešamās anketas un aptaujas.

ANNOTATION

The theme of the Diploma paper is „Teaching English alphabet in interest education programme „English language Hobby group””.

The aim of the Diploma paper is to study and to analyse the English alphabet teaching methods in interest education programme „English language Hobby group”.

The Diploma paper deals with the following themes.

- 1) Psychological development of elementary school learners – this theme includes individuality of elementary school learners, psychological and pedagogical factors of children’s intellectual development as well as pedagogical and psychological aspects of learning the English alphabet in elementary age of group.
- 2) Particularity of the English alphabet teaching methods concerns the ways how children perceive letters and writing.
- 3) The English alphabet teaching methods includes the use of available of teaching methods in the English language hobby group classes.
- 4) Particularity of interest education programme includes the description of interest education programme “English language Hobby group”, its planning, designing and evaluation of learning.
- 5) The practical research about studying of the English alphabet in interest education programme “English language Hobby group” reflects the pedagogical experience with elementary school learners, who acquired the English alphabet.

The Diploma paper represents the conclusion where the author had analysed pedagogical theoretical materials the ideas gained in the study and the approval of the research question.

Appendices include the description of the gained pedagogical experience, designed and used handouts, the interest education programme as well as the questionnaire forms necessary for the pedagogical research.

SATURS

Ievads.....	6
1. Sākumskolas skolēnu psiholoģiskā attīstība.....	9
1.1 Psiholoģiskie un pedagoģiskie faktori bērna intelektuālajai attīstībai.....	10
1.2 Pedagoģiski psiholoģiskais skatījums uz skolēnu gatavību apgūt angļu valodas alfabētu sākumskolas vecumposmā.....	14
2. Angļu valodas alfabēta apguves specifika.....	16
2.1 Angļu valodas burtu skaniskā uztvere.....	17
2.2 Angļu valodas alfabēta burtu glītrakstīšana.....	20
3. Angļu valodas alfabēta apguves veidi.....	22
4. Interesu izglītības programmas specifika.....	24
4.1 Interesu izglītības programmas plānošana un veidošana.....	25
4.2 Izglītojamo mācīšanās vērtēšana.....	27
4.3 Interesu izglītības programmas „Angļu valodas pulciņš” apraksts.....	29
5. Praktiskais pētījums par angļu valodas alfabēta apguvi interešu izglītības programmā „Angļu valodas pulciņš”	31
Nobeigums.....	38
Bibliogrāfija.....	39
Pielikumi.....	41

IEVADS

Svešvalodu mācībām ir sava īpaša nozīme, tās sagatavo skolēnus valodu apguves turpināšanai. Svešvalodu mācīšanās sociokultūras kontekstā rada iespēju izprast valodu, kultūru vienotību un dažādību; tā rosina skolēnus lietot valodu kā līdzekli sevis pilnveidošanai un sagatavošanai daudz kultūru realitātē. Mācību procesā uzsverama valodas un sociālās kompetences mijiedarbība starpkultūru komunikācijā. Svešvalodu apguve ļauj skolēniem padziļināt un izprast kopīgo un atšķirīgo dzimtajā valodā un svešvalodās.

Svešvalodas mērķis ir skolēna valodas un sociokultūras kompetences veidošana, kas izpaužas skolēna spējā sazināties un sadarboties daudz kultūru sabiedrībā un gatavībā pielietot svešvalodu prasmes citu mācību priekšmetu apgūvē.

Savukārt svešvalodu uzdevumi ir nodrošināt katram skolēnam iespēju:

- ↪ atraisīties svešvalodu apguvei;
- ↪ veidot mācīšanās spēju;
- ↪ mācīties svešvalodu, praktiski darbojoties;
- ↪ mācīties svešvalodu sadarbojoties;
- ↪ izjust mācīšanās prieku, kas veido interesi par valodām un kultūrām.

Vadoties pēc šiem svešvalodas nosacījumiem, tika organizēts angļu valodas pulciņš, kura pamatā ir angļu valodas pamatzināšanu (alfabēta) mācīšana, jo alfabēta mācīšana ir neatņemama sastāvdaļa valodas apgūvē. Katras valodas apguve balstās uz alfabēta pakāpenisku mācīšanu un mācīšanos. Angļu valodā apgūstot alfabētu, skolēni saskaras ar to, ka atsevišķa burta izruna atšķiras no tā paša burta izrunas vārda sastāvā.

Skolēnu angļu un arī dzimtās valodas zināšanas pasliktinās mūsdienās, kaut gan šī mācību viela ir skolēnu ikdiena, savukārt praksē pierādās pretējs. Skolēni pilnībā neatceras iepriekšmācīto. Tas liecina par to, ka apguves veidi alfabēta mācīšanai nav pielāgoti skolēnu zināšanu un attīstības līmenim.

Tā ir problēma, kuras izpētei ir jāvelta laiks, jāveic pētījumi un jāiesaka iespējamie risināšanas veidi.

Kā viens no risinājuma un izpētes veidiem tika izraudzīta interešu izglītības programmas izveide, jo tieši interešu izglītība ir viena no jomām, kurā skolēns atbilstoši savām vēlmēm, interesēm un spējām var apgūt angļu valodu. Interešu izglītība ir viens no efektīgākajiem veidiem kā skolēnam sevi parādīt skolā, pagastā, rajonā, novadā un republikā. Parādīt tādu, kāds viņš ir un ko ir pats varējis sasniegt.

Diplomdarba mērķis: ir izpētīt un izanalizēt angļu alfabēta mācīšanas veidus interešu izglītības programmas „Angļu valodas pulciņš” ietvaros.

Diplomdarba uzdevumi:

1. izstudēt pedagoģisko un psiholoģisko literatūru par sākumskolas vecumposmu;
2. apkopot angļu valodas alfabēta apguves specifiku: skanisko uztveri, vizuālo attēlojumu, glītrakstīšanu un iegaumēšanu;
3. noskaidrot iespējamās angļu valodas alfabēta apguves veidus interešu izglītības programmā;
4. izpētīt literatūru par interešu izglītības programmu plānošanu, veidošanu un izglītojamo vērtēšanu;
5. aprobēt izvēlētos apguves veidus angļu valodas interešu izglītības programmā „Angļu valodas pulciņš”.

Pētījuma jautājums:

Vai izmantojot dažādus apguves veidus uzlabojas skolēnu angļu valodas alfabēta zināšanas?

Pētījuma metode: anketa, novērošana.

Datu vākšanas metodes:

1. vērošana;
2. anketēšana.

Vērošana ir aprakstoša datu vākšanas metode. Pētījumā tika novēroti sākumskolas skolēni, kuri apmeklēja interešu izglītības programmu „Angļu valodas pulciņš”. Tās pamatā tika novērota skolēnu aktīva līdzdarbošanās un pareizo atbilžu sniegšana.

Anketēšana atspoguļo angļu valodas skolotāju izvēlētos apguves veidus, mācot alfabētu un to ietekmi uz skolēnu zināšanām. Tajā piedalīsies Alūksnes rajona angļu valodas skolotājas un sākumskolas skolēni, kā arī tika anketēti Jaunlaicenes pamatskolas interešu izglītības programmas „Angļu valodas pulciņš” skolēni.

Diplomdarbs sastāv no piecām nodaļām.

Pirmajā nodaļā tika aprakstīta un izanalizēta izmantotā literatūra par sākumskolas skolēnu psiholoģisko attīstību, par psiholoģiskiem un pedagoģiskiem faktoriem, kas ietekmē bērna intelektuālo attīstību, kā arī tika aplūkota skolēnu gatavība apgūt angļu valodas alfabētu sākumskolas vecumposmā.

Otrajā nodaļā tika aprakstīta un apkopota angļu valodas alfabēta apguves specifika, burtu skaniskā uztvere, alfabēta burtu vizuālais attēlojums un to glītrakstīšana.

Trešajā nodaļā tika aprakstīti angļu valodas alfabēta apguves veidi.

Ceturtajā nodaļā tika aprakstītas teorētiskas atziņas par interešu izglītības programmas specifiku, kā arī tās perspektīvām, plānošanas un veidošanas posmu un tās izvērtēšanu. Praktiskas zināšanas par pastāvošas programmas „Angļu valodas pulciņš” plānu un aprakstu.

Piektajā nodaļā tika aprakstīts aprobētais un izvērtētais praktiskajā pētījumā par angļu valodas alfabēta apguvi interešu izglītības programmā „Angļu valodas pulciņš”.

1.SĀKUMSKOLAS SKOLĒNU PSIHOLOGISKĀ ATTĪSTĪBA

Sākumskolas bērnu psihiskās attīstības robežas nosaka bērna individuālās attīstības līmenis un īpatnības. Iestājoties skolā, bērni un skolotāji var sastapties ar vairākām problēmām: bērniem ir atšķirīgas gatavības pakāpes skolai, nesagatavotība jaunajai psiholoģiskai lomai, atšķirīga motivācija iet skolā vai mācīties svešvalodu, dažāds prasmju un iemaņu, kā arī dotību līmenis. Vieniem mācīties un apgūt valodu ir viegli, citiem – grūti, vieniem ir garlaicīgi, citiem – interesanti. Mācību darbības aizvieto rotaļas un spēles, saskarsmē par galveno autoritāti kļūst skolotāji.

Par izglītojamo ir jāuzzina daudz – arī viņa sagatavotība mācību priekšmetā, viņa intelektuālās attīstības līmenis un mācīšanās veids, kuram izglītojamais dod priekšroku. Šis ziņas palīdz nodrošināt mācīšanās efektivitāti.

Interesu izglītības programmu veidotājiem labi noder kognitīvās attīstības pētījumi. Pedagoģiem un izglītojamajiem būtu jāpiedzīvo daudz mazāk neveiksmju, ja mācību programmas tiktu veidotas atbilstoši izglītojamo attīstības līmenim. Šveiciešu psihologa Ž.Piažē klasiskā teorija izšķir četrus cilvēka intelektuālās attīstības posmus – sensoriski motorisko posmu, pirmsoperacionālo posmu, konkrēto operāciju posmu un formālo operāciju posmu .

Sensoriski motoriskais posms ir raksturīgs pirmajiem diviem dzīves gadiem. Šajā posmā bērni uz savam sajūtām reaģē tikai ar simboliskās domāšanas pašiem iedīgļiem. Pirmsoperacionālais posms parasti sakrīt ar valodas attīstību un ļauj bērniem uztvert attiecības, kurās egocentrisms pamazām atkāpjas sociāli virzītas domas un darbības priekšā. Daži bērni, uzsākot skolas gaitas, vēl atradīsies pirmsoperacionālajā posmā, bet citi jau būs nonākuši līdz konkrēto operāciju posmam. Šajā posmā bērni spēj klasificēt objektus, viņi aizvien labāk iejūtas sabiedrībā un izprot viedokļu relativitāti, taču uzdevumus viņi vēl aizvien risina, tikai izmantojot labi zināmus algoritmus vai savu tiešo pieredzi.

Bērnu galvenie raksturojumi:

- ↪ sagatavotība estētiskajā un sociālajā jomā bērniem ir dažāda;
- ↪ vizuālā ekspresija ir atšķirīga, daži bērni ir „kricelējumu” posmā, bet daži – „simbolu” posmā;
- ↪ vizuālā komunikācija visiem ir svarīgs līdzeklis vajadzību, vēlmju un sajūsmas izteikšanai;
- ↪ bērni ir dabiski un ir gatavi radošai darbībai;

- ↪ bērniem ir novērojama savrupa un egocentriska pieeja veicamajiem uzdevumiem;
- ↪ skolotāju un vecāku ietekmei ir svarīga vieta bērnu dzīvē;
- ↪ bērnu uzmanības loks ir ierobežots;
- ↪ bērniem patīk spēles, jo viņiem labi attīstīta iztēle un izlikšanās spējas (15).

Tādēļ viens no svarīgākajiem mācību programmas veidotāja uzdevumiem ir jāizprast to skolēnu attīstības pakāpi, kuri ir jā māca. Vēl vairāk iedziļinoties šajā problēmā, var teikt, ka programmas veidotāja uzdevums ir ne tikai saprast, kas skolēniem ir jā māca, bet arī saprast, kādā secībā un kādā posmā skolēni visvairāk ir gatavi to iemācīties.

Kādēļ mācīt priekšmetu posmā, kurš tam ir nelabvēlīgs? Svešvalodas sāk mācīt pārāk vēlu. Ir pietiekami daudz faktu, kas pierāda, ka bērnu lingvistiskās spējas visaugstākās ir apmēram starp četriem un astoņiem gadiem (19).

Daudzi vecāki ir ievērojuši, cik brīnumainas šajā posmā ir bērnu spējas imitēt akcentu un intonāciju. Savukārt otrās valodas, jeb angļu valodas mācīšana sākās tikai trešajā klasē, kad bērns jau ir 10 gadu vecs.

Ir jāzina arī tas, ka visi nemācās vienādi. Dažiem labāka ir dzirdes atmiņa, dažiem – redzes. Ir bērni, kuri labprātāk mācās pustumsā, bet daži – spilgtā gaismā. Savukārt dažiem labāk patīk mācīties pilnīgā klusumā, bet citiem patīk, ja skan mūzika (17). Pēc Keferi secinājumiem un novērojumiem, var secināt, ka skolēni vislabāk mācās tad, ja viņu mācīšanās stils saskan ar skolotāja mācīšanas stilu (16), bet tipiskā klasē ir sastopami visdažādākie skolēnu mācīšanās stili. Skolotājs, kurš stingri pieturas pie viena mācīšanas stila, rada nelabvēlīgu situāciju daudziem saviem skolēniem. Skolēnu dažādībai ir jāpieskaņo dažādi mācīšanas paņēmieni un veidi.

1.1 PSIHOLÓGISKIE UN PEDAGOGISKIE FAKTORI BĒRNA INTELEKTUĀLAJAI ATTĪSTĪBAI

Interesu izglītības programmu veidotājiem jāpievērš liela uzmanība bērnu intelektuālajai attīstībai un intelektuālā līmeņa paaugstināšanai. Savukārt, lai tas veiksmīgi noritētu, skolotājam, pulciņa vadītājam ir nepieciešams ievērot skolēnu psihiskos faktoros un pielāgot pedagoģiskās metodes.

Attīstība ir viena no fundamentālajām filozofiskajām kategorijām, kas raksturo neatgriezenisku un likumsakarīgu materiālo un ideālo objektu maiņu, kā kvantitatīvo, tā arī kvalitatīvo(2,23). Cik kvantitatīva un kvalitatīva būs attīstība, nosaka attīstības noteicošie faktori:

↳ endogēno jeb iekšējo faktoru ietekme izpaužas kā organisma iekšējās konstitucionālās īpašības, tas var izpausties nosliecē uz dažādām izpausmēm un arī slimībām. Šīs īpatnības ir atkarīgas no iedzimtības (iedzimtība ir genotips, instinkti, nervu darbības tips, dotības) (12,15).

J. Puškarevs atzīst, ka svarīgi ir arī tas kādos apstākļos bērns ir nācis šajā pasaulē; ja dzemdību laikā rodas kādi sarežģījumi, tas savukārt var nelabvēlīgi ietekmēt bērna tālāko attīstību. Viņš uzsver, ka arī apkārtēja vide un dzīvesveids var ietekmēt organisma endogēnos faktorus. Tas notiek, ja šie ietekmējošie apstākļi iedarbojas uz tēva un mātes dzimumšūnām, tas var neskart šo šūnu ģenētisko aprātu. Šīs pārmaiņas dzimumšūnās negatīvi iespaido pēcnācēja attīstību (11,12).

↳ Eksogēno jeb ārējo vides faktoru kopumu veido dabas ekosistēma un sociālā vide. Dabas ekosistēmā ietilpst dažādi komponenti: fiziogēogrāfiskie (reljefs, klimats), kosmiskie (saules gaisma, siltums, kosmiskā radiācija), bioloģiskie (dzīvnieki, augi, mikroorganismi). Sociālās vides iespaidu nosaka gan sociālekonomiskais stāvoklis valstī, sabiedrībā, ģimenē, gan bērna personības socializācijas iespējas. No ģimenes materiālās situācijas atkarīgs bērna uzturs, sociālhigiēniskie apstākļi ģimenē, izglītošanas iespējas, respektīvi, bērna fiziskā un garīgā attīstība. J. Puškarevs arī uzsver, ka sociālajā vidē notiek bērna personības attīstība (11,12).

Bērns atnākot uz skolu, jau ir personība ar savām individuālām attīstības īpatnībām. Viņš skolotājam ir kā neizlasīta vai pat vēl neatvērtā grāmata, kura ir jāatver un jāizlasa. Tas notiek kopīgi strādājot un izpētot vienam otru. Pakāpeniski skolotājs jau sāk apzināties, ka visi bērni ir ļoti dažādi un katram ir vajadzīga sava pieeja mācību darbā. Tādā veidā tiek atklāti endogēnie faktori. Eksogēnos faktorus skolotājs izpēta pakāpeniski, vērojot bērnu ikdienā un apmeklējot bērna vecākus mājas vizītēs un pulcējot tos sapulcēs. Ievērojot šos faktorus, skolotājs pielāgo mācību vielas apguves tempu un uzdevumu dažādību. Sākumskolā šie uzdevumi var būt ļoti dažādi (uzskates līdzekļu izmantošana utt.); radot mācību procesā labvēlīgos apstākļus, skolotājs var sekmēt personības izaugsmi, jo personība veidojas ne tikai iedzimtības un vides iespaidā, bet arī pašattīstīšanās procesā. I.Kona uzskata, ka ir sabiedrība ar noteiktām sociālajām lomām funkcijām, kura virzās uz noteiktu mērķu sasniegšanu. Vidi mēs saprotam kā makrovīdi un mikrovīdi. Makrovīde ir bērna attīstības apkārtne plašākā nozīmē – sabiedrība, kultūrvide kopumā, zīmes, simboli, priekšmeti un to lietojums, iepriekšējo

paaudžu pieredze, morāle, audzināšana, kas veido ievirzes cilvēka psihē. Pēc G.Svences domām mikrovide ir bērna attīstības tuvākā apkārtnē – ģimene, dzīvesvieta, cilvēki tuvumā (12,14).

Personības attīstību ietekmē iedzimtība, to nosaka arī kultūras (ārējās vides) ietekme, cilvēka personība ir individualizēta kultūras sistēma, kurā cilvēks iekļaujas. Attīstību ietekmē arī sociālpsiholoģiskie nosacījumi, ar kuriem psiholoģijā saista situācijas lomas. Loma ir programma, kura atbilst nosacītai uzvedībai, ko no bērna gaida citi. Skolēnu ietekmē gan makrovide, gan arī mikrovide. No šīm vidēm ir atkarīgas bērna intereses, motivācija un ziņkāre. Sākumskolā bērnu ir jāmotivē mācīties un mācīties ar interesi, tas ir ļoti sarežģīts un laikietilpīgs process, bet tas ir vislielākais skolotāja sasniegums, ja skolēni uzrāda labas sekmes mācībās.

Liela ietekme ir arī kognitīvai attīstībai (izziņas spēju attīstība – uztvere, iztēle, domāšana un atmiņa). Skolotājiem un pulciņu vadītājiem, izvēloties apguves veidus, ir jāņem vērā bērnu izziņas spēju attīstības īpatnības un atbilstību vecumposmam.

Izziņas procesu pārkārtošanās sākās tieši sākumskolas vecuma bērniem. Tas nozīmē, ka iepriekš viņš visu uztvēra neiedomājoties par to īsto būtību, bet tagad, bērns tīši klausās informācijas izklāstā, jo tas tagad ir viņa pienākums. Kopumā izziņas procesu sākumskolas jaunākajās klasēs kontrolē skolotājs, bet jau 3. un 4. klasē visiem bērniem vajadzētu spēt pašiem kontrolēt savu uzmanību, iegaumēšanu un reproducēšanu. Pēc Svences domām tas varētu sekmīgāk notikt, ja skolotājs iemāca bērns mācīties, ātrāk adaptē mācību darbam, tas ir, jauniem pienākumiem, kā arī, ja vingrina gribasspēka noturīgumu un veido pozitīvu attieksmi pret sevi un citiem (12, 102).

G.Svence iesaka, ka nodarbības saturam un uzdevumiem ir jāatbilst skolēnu zināšanu attīstības līmenim, kā arī ir nepieciešams ievērot prasmju un iemaņu līmeni, neatlaidību, emocionālo līdzsvarotību un spēju koncentrēties (12,103).

Šajā vecumposmā bērnu izziņas procesi pamazām piemērojas sociālajām ievirzēm, normām, tradīcijām un etaloniem. Skolotāji to panāk ar galvenajiem darbības, apguves veidiem šajā vecumā – mācību darbībām, saskarsmi un novērojumiem (12, 104).

Kognitīvās darbības pamats ir informācijas uztvere, tāpēc ir svarīgi veicināt bērna sajūtu attīstību. Jāmāca atšķirt krāsas, ieklausīties skaņās un atšķirt tās. Tas attīsta bērnu jutību uz skaņas kairinājumiem un attīsta spēju mīlēt apkārtējo pasauli (11,34).

Sākumskolas vecumā bērniem labi padodas priekšmetiskā darbība, tāpēc to ir lietderīgi izmantot mācību darbā, kā arī mācot jaunu vielu, ir jāsavieno ar uzskates rādīšanu. Tas veicina iztēli. Šajā vecumposmā dominanta ir reproduktīvā iztēle. G.Svence uzskata, ka tieši iztēlē izpaužas radošs raksturs, tas notiek tad, kad skolēns jaunās kombinācijās spēj

ievietot vecos priekšmetus un tēlus. Iztēle ir arī visciešāk saistīta ar personības subjektīvajām psihiskajām mijsakarbām, gan arī ar domāšanas attīstību kopumā, ko pavada noteiktu emocionālu attieksmju veidošanos (12,104).

No iepriekšteiktā var secināt, ka iztēle ir visciešāk saistīta ar domāšanu, bet izlasot psihologu teikto, var secināt, ka no 7 līdz 11 gadu vecumam bērniem domāšanas spējas vairs nav tik ļoti ierobežotas kā iepriekšējā vecumposmā un tomēr vēl nav pietiekami attīstīta abstraktā domāšana. Tas nozīmē, ka skolēni nespēj vispārināt, analizēt, izvirzīt hipotēzes vai alternatīvus variantus (11,35).

Skolotajiem jāiemāca bērnam meklēt loģiskās kopsakarības starp informācijas vienībām, salīdzinot, atrodot līdzīgās un atšķirīgās pazīmes, jāprot nosaukt jēdzienus, kas attiecināmi uz lietām. Svarīgi ir iemācīt plānot savu darbību, iemācīt mācīties, loģiski spriest. Savukārt Ž.Piaže to ir nosaucis par decentrāciju – spēju attīstību. Sākumskolā, skolēniem, lai izprastu būtību, ir vajadzīga uzskate, bet vēlāk, pateicoties abstraktās domāšanas attīstībai, skolēns jau spēs abstrakti izprast burtu un skaņas savstarpēju saistību.

Bērniem no 6 līdz 14 gadiem galvenokārt attīstās mehāniskā atmiņa – viņi vislabāk iegaumē, ja vairākās reizes atkārtoti iegaumējamo informāciju. Sākumskolā iegaumējot informāciju, lielākā daļa skolēnu šajā vecumā meklē nevis kopsakarības starp atsevišķiem informācijas vienībām (loģiskā iegaumēšana), bet iegaumē mehāniski vai uz emocionālā pārdzīvojuma pamata. G.Svence uzskata, ka no izziņas procesiem visnozīmīgākā sākumskolā ir tieši atmiņa, jo uz atmiņas procesiem balstās domāšanas attīstība. Sākumskolas skolēniem ir raksturīgs sekojošais: kas nav atmiņā, tad tas arī nav domāšanā. Skolēniem jāiemāca iegaumēt arvien vairāk, izmantojot loģiku vai asociācijas (12,105)

Savukārt D.Lieģeniece uzskata, ka 10 gadus vecs bērns ir sasniedzis tādu fiziskā un garīgā brieduma pakāpi, kas nodrošina iespēju sistemātiski mācīties un pilnveidoties (8,62).

No iepriekšteiktā var secināt, ka angļu valodas pulciņa nodarbībās, attīstot uztveres, atmiņas, iztēles un domāšanas procesus ir jāizmanto uzskates līdzekļus (attēlus ar vārdiem, vizualizēšanu, aprakstu, āra nodarbības, darbu ar tekstu un glītrakstu darba lapas) un pēc iespējas dažādus apguves veidus.

1.2 PEDAGOGISKI PSIHOLOĢISKAIS SKATĪJUMS UZ SKOLĒNU GATAVĪBU APĢŪT ANĢĻU VALODAS ALFABĒTU SĀKUMSKOLAS VECUMPOSMĀ

Skolotājs ir programmas veidotājs, kura zināšanas, izpratne par svarīgāko, idejas par audzēkņiem un mācīšanu, kā arī tam piemīt pedagoģiskais talants, kurš ietekmē mācību vielas apguves veidu.

Tajā pašā laikā skolotāja lēmumu par satura izvēli nereti nosaka būtiski pedagoģiskās psiholoģijas jautājumi. Daži vadmotīvi ir šādi:

1. satura grūtības pakāpei jāatbilst audzēkņa spējām, briedumam un pamatzināšanu līmenim, lai skolotājs neprasītu vairāk (vai mazāk), nekā skolēni ir spējīgi iemācīties. Skolotāji bieži no audzēkņiem gaida pārāk maz, it īpaši tad, ja šie audzēkņi pārstāv maznodrošinātus iedzīvotājus vai mazāktautības, un novērtē viņu mācīšanās spējas pārāk zemu. Un skolotāja iepriekšējās prognozes – gan pozitīvās, gan negatīvās – ietekmē skolēnu panākumus.

Attiecinot iepriekšteikto uz angļu valodas alfabēta apguvi, var secināt to, ka skolēni jāpieņem tādi kādi viņi ir. Laika gaitā aktīvā novērošana parādīs skolēnu attieksmes un apgūtās prasmes.

2. Attīstība mācīšanās procesiem. Mūsu zināšanām par mācību procesa norises dažādajiem veidiem jāpalīdz satura un tā apguves veida izvēlē. Šīs zināšanas palīdz skolotājam vairīties no tāda satura, kas ir pretrunā ar dabiskajiem mācīšanās procesiem, kā arī palīdz audzēkņiem izmantot šos procesus sekmīgākai mācību vielas apguvei.

Angļu valodas alfabētu skolēniem ir jā māca sākumskolas vecumposmā.

3. Atbilstība audzēkņu motivācijai. Saturs jāizvēlas atbilstoši audzēkņu mācību motivācijai. Motivācija ietver intereses, pozitīvu attieksmi, centienus un ierīces, un tas viss kopā ietekmē mācīšanos. Tāpēc motivācijas izpratnei jānodrošina skolotāja izvēlēto mācību satura un arī metodisko paņēmienu pamatojums.

Alfabēta apguvi var dažādot ar apguves veidiem (glītraksti, attēlu aplūkošana, vārdu diktāti), rosinot skolēnos motivāciju mācīties un apgūt jauno.

4. Atbilstība mācīšanas metodikai. Satura izvēle ir daļēji atkarīga no tā, kādi metodiskie līdzekļi un paņēmieni ir pieejami un izmantojami.

5. Atbilstība vērtējuma veidam. Visbeidzot, satura izvēlē jāievēro tas, ko pedagoģiskā psiholoģija māca par audzēkņu mācību sasniegumu vērtējumu. Panākumus var mērīt daudzos un dažādos veidos.

Visi šie pieci faktori palīdz skolotājam izlemt, kādu mācību saturu mācīt savai pulciņu grupai. Pat ar gaišākajām domām un bagātāko pieredzi apveltītie cilvēki, kuru galvenais uzdevums ir vispārīgi noteikt skolēniem mācāmo vielu, piemēram, programmu speciālisti, mācību grāmatu autori, skolotāju komitejas, nemazina katra individuālā skolotāja lomu satura izvēlē.

Angļu valodas pulciņa ietvaros tika organizēta angļu valodas alfabēta apguve. Pamatojoties uz to, ka tās ir pamatzināšanas valodas turpmākai mācīšanai.

2.ANĢĻU VALODAS ALFABĒTA APGUVES SPECIFIKA

Svešvalodu mācībām 3. – 9.klasē ir sava īpaša nozīme, tās sagatavo skolēnus valodu apguves turpināšanai. Svešvalodu mācīšanās sociokultūras kontekstā rada iespēju izprast valodu, kultūru vienotību un dažādību; tā rosina skolēnus lietot valodu kā līdzekli sevis pilnveidošanai daudz kultūru realitātē. Mācību procesā uzsverama valodas un sociālās kompetences mijiedarbība starpkultūru komunikācijā. Svešvalodu apguve ļauj skolēniem padziļināt un izprast kopīgo un atšķirīgo dzimtajā valodā un svešvalodā.

Mūsdienās tiek meklēti visdažādākie līdzekļi un ceļi skolēnu mācību aktivitātes palielināšanai mācību procesā, bet kā visdrošākais no visiem ceļiem ir mācību uzdevumiem un saturam atbilstošu mācību metožu izmantošana.

Pedagoģiskajā literatūrā mācību metode ir definēta dažādi, tomēr definīcijās izpaužas divi galvenie uzskati par metodes būtību. Pirmais: mācību metode kā paņēmieni kopa, otrs – metode ir ceļš uz izvirzītā mērķa sasniegšanu. Savukārt V.Zelmenis metodi definē kā „skolotāja un skolēnu didaktiskās sadarbības paņēmieni sistēmu, skolēnu zināšanu, prasmju veidošanas un izziņu spēju attīstīšanai” (13,152).

L.Žukovs mūsdienās par metodi sauc „skolotāja un skolēnu savstarpēji saistītu paņēmieni sistēmu, kura ir vērsta uz izglītošanas, audzināšanas un attīstības uzdevumu risināšanu mācību procesā” (14,72).

I.Maslo mācību metodi raksturo šādi: „Mācību metode ir skolotāja un skolēna rīcības raksturojums izvirzītā mērķa sasniegšanai un mācību uzdevumu risināšanai mācību procesā” (5,5).

Izejot no definīcijām un plašā metožu klāsta, skolotājam ir jāprot orientēties un izvēlēties atbilstošāku un skolēnu zināšanas sekmējošu mācību metodi. Praktizējoši pedagogi piedāvā sekojošos mācību metožu izvēles kritērijus, kuri izmantojami angļu valodas mācīšanā angļu valodas pulciņa nodarbībās. Un tie ir sekojoši:

- ↪ izvēli nosaka nodarbības mērķis, uzdevumi un saturs;
- ↪ ir jāievēro skolēnu mācību motivācijas līmenis;
- ↪ ir jāņem vērā satura un prasmju apjoms;
- ↪ ir jāņem vērā skolēnu sagatavotība – iepriekšējās mācību prasmes;
- ↪ ir jāievēro skolēnu aktivitāte nodarbību laikā;
- ↪ ir jāievēro skolēnu intereses;

- ↪ metodēm ir jāsekmē skolēnu un skolotājas sadarbību, kas savukārt ļauj skolotājam kļūt par mācību procesa līdzvērtīgu dalībnieku, konsultantu un novērotāju;
- ↪ ir jāievēro materiāli tehniskās iespējas;
- ↪ ir jāievēro mācību telpas plašums un skolēnu skaits klasē;
- ↪ izvēli nosaka pārlicība par vienas vai otras metodes efektivitāti;
- ↪ atbilstoši mācību uzdevumiem ir jāizvēlas mācību metodes;
- ↪ mācību metodēm katrā izglītības pakāpē ir jāatbilst skolēnu vecumposma izzināšanas darbības īpatnībām;
- ↪ mācību metodēm ir jāradā vide, kura veicina skolēnu garīgu piepūli un kurā viņi jūtas labi;
- ↪ mācību metodēm jāveicina skolēnu mācīšanās prieks un jāradā iespēja intelektuālai izaugsmei;
- ↪ mācību metodei ir jāpalīdz skolēnam mācīties, izmantojot visas maņas (5,5).

Angļu valodas skolotājiem un pulciņa nodarbību vadītājam ir nepārtraukti jāatceras, ka zināšanām bez izpratnes un spējas šīs zināšanas pielietot apguves procesā nav pieļaujams (7,8).

Šo kritēriju ievērošana ļauj skolēniem būt aktīviem, radošiem, kā arī tas palīdz un attīsta dažādus atmiņas veidus, turklāt skolēnu uzmanība kļūst noturīgāka (1,33).

Angļu valodas pulciņā, skolotājam ir jāievēro šie mācību metožu kritēriji, jo tie palīdz daudz labāk izvēlēties mācību metodes un organizēt mācību nodarbību. Līdz ar to skolēniem paveras daudz plašākas iespējas apgūto uztvert, saprast, iegaumēt un atcerēties.

2.1. ANGLŪ VALODAS BURTU SKANISKĀ UZTVERE

Sākumskolas skolotāji valodas attīstībai velta vislielāko uzmanību. Arī angļu valodas pulciņa vadītājai ir jāatceras, ka valodas apguve sākas ar burtu mācīšanu: izrunu un rakstīšanu.

Sākotnējs pamats, nepieciešamās agrīnās prasmes, lai pilnvērtīgi iemācītos lasīt un rakstīt, veidojas vecāku vai skolotāju sarunās ar bērnu: radot lasīšanas uzvedības modeļus:

- ↪ atrodot un nosaucot burtus dažādos uzrakstos vai citur;
- ↪ mācot bērnu pazīt sava vārda burtus;

↳ mudinot sākt rakstīt un mēģināt to vēl un vēl un, galvenais, kopā lasot daudz, daudz grāmatu(3,118).

Tātad sākotnējo lasīšanas un rakstīšanas prasmju apgūšanas temps un kvalitāte ir ļoti atkarīgi no tā, kādu vecāku un skolotāju uzmanību bērns saņem savā sociālajā vidē.

Ļoti liela loma ir uztverei. Uztvere ir izziņas process, kas izpaužas lietu un parādību atspoguļošanas brīdī, kad tās darbojas uz maņu orgāniem. Cilvēka uztveres gaitā lietu un parādību (pirmās signālsistēmas signāli) vietā var būt to jēgas simboli, vārdi (otrās signālsistēmas signāli). Nodarbības gaitā uztvere noris gandrīz tikai ar otrās signālsistēmas starpniecību. Lai darbs noritētu sekmīgi, nodarbības vadītājam, skolotājam jāreķinās ar vairākām uztveres īpašībām.

No visa lielā lietu un parādību daudzuma, kas atrodas ap mums, katrā brīdī skaidri izdalām tikai dažas, tās, kas atbilst mūsu vajadzībām un interesēm. Pēdējās veido uztveres fonu. Līdzīgi tas notiek arī klausoties. Tas, ko uztveres gaitā uztver katrs klausītājs, lielā mērā atkarīgs no viņa interesēm, ievirzes, vajadzībām.

Nodarbības vadītājam ir to vieglāk izdarīt, jo skolēni, kuri apmeklē pulciņa nodarbības ir atnākuši un iesnieguši iesniegumus pēc pašu gribas, tātad viņi ir ieinteresēti apgūt angļu valodu.

Taču, neskatoties ne uz ko, nodarbības vadītāja uzdevums ir mērķtiecīgi vadīt uztveres procesu, nodrošināt arī tādu atziņu apguvi, kurām klausītājs līdz šim nebija pievērsis uzmanību. Te jāievēro, ka uztveres objekta izdalīšanu no fona nosaka gan objektīvi, gan subjektīvi faktori.

Pēc Dz.Meikšānes domām pie objektīviem faktoriem pieder nodarbības vadītāja balss, šrifts uzskates līdzekļos, krāsu kontrasti, pasvītrojumi. Īpaši uztveri palīdz mobilizēt objekta dinamiska izcelšana – zīmējums, Power Pointa prezentācija. Te liela nozīme arī aplūkojamo jautājumu iztirzāšanas plāna skaidrībai, precīziem formulējumiem.

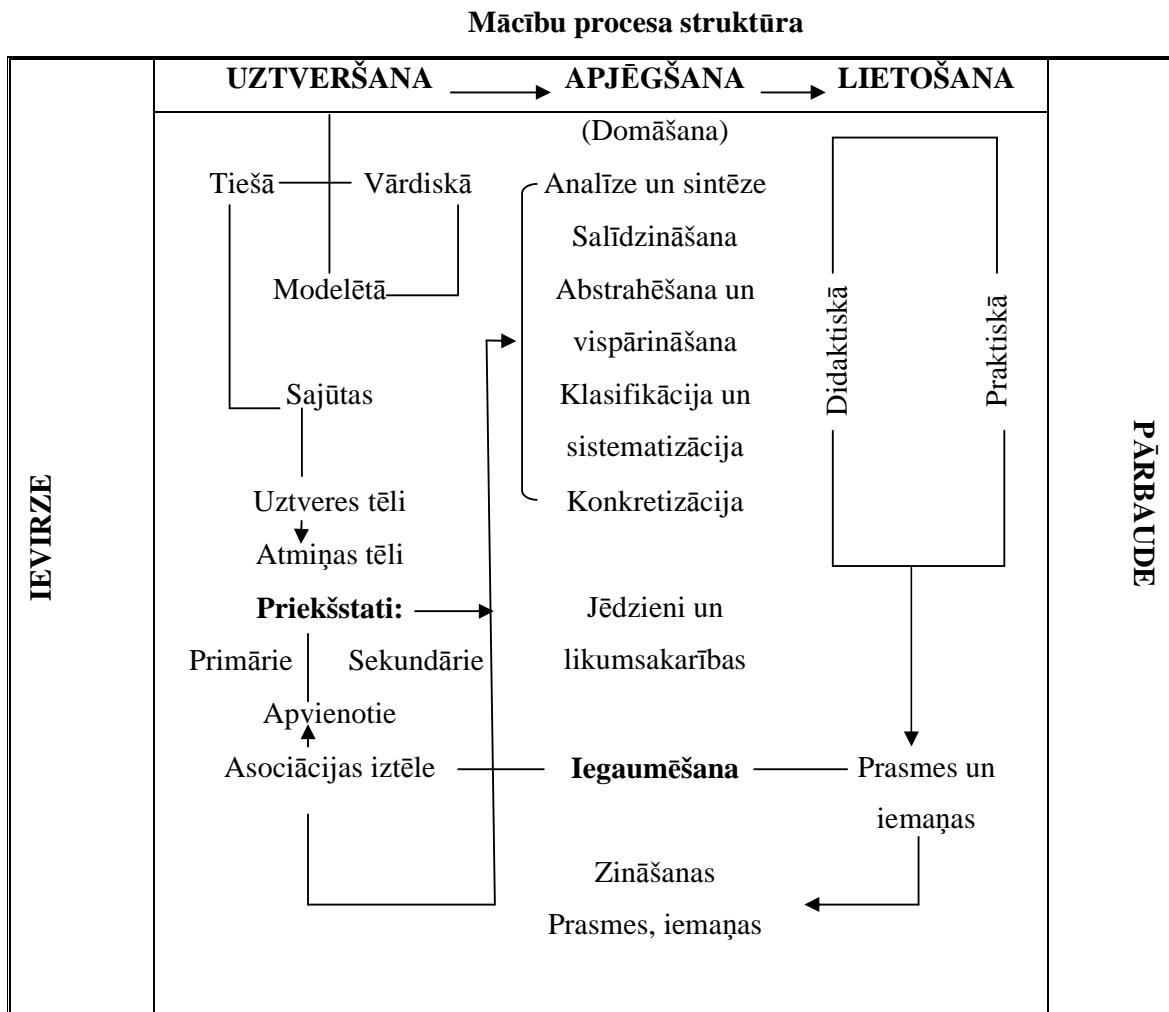
Subjektīvi faktori ir cilvēku intereses, vajadzības un attieksmes pret priekšmetu vai parādību. Nodarbības vadītāja uzdevums ir ne tikai piemēroties skolēniem, bet, balstoties uz skolēnu personīgo interešu, zināšanu, darba un mācību apstākļu pazīšanu, izraisīt jaunas intereses, padziļināt esošās, atklāt vēl skolēniem nezināmu parādību nozīmīgumu.

Uztveres gaitā apjēdzam jaunas zināšanas un ieslēdzam tās esošo zināšanu sistēmā, iekļaujam kādā parādību grupā. Te savienojas uztveres un domāšanas darbība, jo skolēniem ir pilnīgākas iepriekšējās zināšanas (latviešu valodas alfabēts un tā apguves veids), jo mazāk informācijas viņam ir jāsaņem, lai notiktu apjēgšana un vispārināšana. Jo nodarbības vadītājs skar kādu svešāku jomu, jo lielāka uzmanība jāpievērš priekšmeta vai parādības būtības un tās

vietas atklāšanai kopējā parādību sistēmā. Ar laiku uztvere var kļūt stereotipa jeb šabloniska(6,132).

Angļu valodas pulciņa vadītājam balstoties uz šīm teorētiskajām atziņām ir jāveido praktiskas nodarbības, respektīvi, angļu valodas alfabēta apguve. Šajā sakarā ir jāpiemin mācību procesa struktūra, kura neatšķiras no pulciņa nodarbības struktūras (skat.2.1.1.tabulu) (13,91).

2.1.1.tabula

Izpratnes jeb apjēgšanas uzdevums ir:

1. paplašināt un padziļināt uztverē iegūto tematisko informāciju;
2. apzināti iekļaut jaunās atziņas skolēnu priekšzināšanu sistēmā.

Tādejādi tiek paplašināts skolēnu zināšanu apjoms un padziļināts to saturs. Vienlaikus tiek rosināta un attīstīta arī skolēnu domāšana. Daļēja informācijas apjēgšana notiek jau uztveres gaitā (primārā izpratne). Sākumskolas vecumposmā ar to arī pietiek, bet tā kā pulciņu

nodarbībās mācību saturs ir plašāks un sarežģītāks, ir nepieciešams īpašs nodarbības vadītāja skaidrojums. Tajā nodarbības vadītājs pārbauda un papildina uztveres rezultāti; pulciņa vadītāja ar jautājumiem un norādījumiem liek skolēniem meklēt un atrast būtiskās īpašības un sakarību daudzveidībā saskatīt likumsakarības (13,91).

Balstoties uz iepriekšteikto, angļu valodas burtu apguve sākas ar uztveršanu, respektīvi, skolēns redz un sadzird burta izrunu (skat. 2.1.2. tabulu) (9,5-6).

2.1.2.tabula

Angļu valodas alfabēts

Aa	Bb	Cc	Dd	Ee	Ff	Gg	Hh	Ii	Jj	Kk	Ll	Mm
[eɪ]	[bi:]	[si:]	[di:]	[i:]	[ɛf]	[dʒi:]	[eɪtʃ]	[aɪ]	[dʒeɪ]	[keɪ]	[el]	[em]
Nn	Oo	Pp	Qq	Rr	Ss	Tt	Uu	Vv	Ww	Xx	Yy	Zz
[ɛn]	[əʊ]	[pi:]	[kju:]	[ɑ:]	[es]	[ti:]	[ju:]	[vi:]	[ˈdʌbəlju:]	[ɛks]	[waɪ]	[zed/zi:]

Nākošajā posmā noris apjēgšana, jeb domāšana, tad seko lietošana (darbs ar darba lapām, izruna) un iegaumēšana (atnākot uz nākošo nodarbību, skolēnam tiek atprasīts, kādu burtu iepriekšējā nodarbībā viņš ir apguvis).

V.Zelmenis uzskata, ka precīzi un stabili iegaumētas zināšanas atvieglo dažādu uzdevumu operatīvu izpildi skolas mācībās un dzīves praksē. Savukārt šo uzdevumu izpildes gaitā zināšanas vēl vairāk nostiprinās atmiņā. Atklājas arī trūkumi un kļūdas zināšanās, rodas pamatota vajadzība pēc atkārtošanas, papildinājuma un korekcijām. Tādējādi zināšanu lietošana kļūst arī par visefektīvāko iegaumēšanas veidu (13,100).

2007./2008.mācību gada garumā 35 nodarbību laikā tika nodrošināta šī lēnā un pamatīgā angļu valodas alfabēta apguve, kā rezultātā skolēni secīgi uztvēra un arī iegaumēja angļu valodas alfabēta burtus.

2.2. ANĢĻU VALODAS ALFABĒTA BURTU GLĪTRAKSTĪŠANA

Angļu valodas alfabēta burtu pamatīgai apguvei ir nepieciešams ne tikai vingrināties un atkārtot burtu skaņas, bet arī veikt burtu rakstīšanu jeb glītrakstīšanu.

Rakstīšanas stratēģijas paņēmieni ir:

D – domāt (Ko es gribu izdarīt? Ko skolotāja no manis prasa? Kas man tagad jāraksta? Kā tas burtis izskatās?);

P – plānot (atzīmēt galveno domu un rakstīšanas iemeslus, pārskatīt rakstīšanas iemeslus un izklāstīt nobeigumu);

R – rakstīt (un pārrakstīt, vēl un vēlreiz pārrakstīt).

Daudziem skolēniem nav ne jausmas, kāda perspektīva nepieciešama lasītājam, un viņi nesaprot arī to, ka rakstīšana ir process, kas prasa daudz pārdomu, bet šādas stratēģiskas rakstīšanas prasmes var iemācīt un iemācīties, rezultātā iegūstot daudz augstākus sasniegumus rakstīšanā (3,266).

Glītrakstīšanu veic vairākkārtīgi pārrakstot vienu un to pašu burtu, to arī var saukt par atkārtošānu. Tai ir ievērojama nozīme; jo vairāk laika skolēns tai veltī, jo labāki rezultāti, vērtējot to, ko skolēns iemācījies. Vienkārši vingrinot kādu prasmi vēl un vēlreiz, piemēram, burtu glītrakstīšanu, skolēns šo prasmi apgūst labāk. Bieža, pamatīga vingrināšanās, jeb atkārtošana ar pastāvīgu atgriezenisko saiti, kas liek labot kļūdas, - ved pie ievērojamiem sasniegumiem. Taču atkārtošana nenozīmē tikai mācīties vairāk vai mācīties vienkāršu, mehānisku vingrinājumu ceļā; tā var izvērsties arī dažādos apguves veidos. Atkārtoti vingrinādamies nepazīstamā, sarežģītā materiālā, skolēns iemācās labāk koncentrēt uzmanību uz galvenajām materiāla idejām. Kā, piemēram, tas tika darīts angļu valodas pulciņa ietvaros (skat.1.,2.,3.pielikumu). skolēniem tika doti burtu paraugi un skolēna uzdevums bija veikt atkārtotas darbības.

Atkārtošana palīdz pārkārtot un pārveidot idejas tā, ka tās iegūst skaidrāku nozīmi. Vingrināšanās var būt nepieciešama, lai īsti izprastu tehniski sarežģītu materiālu (burtu rakstīšanu) un iemācītos risināt problēmas, izmantojot izpratni (vārda lasīšana). Pats galvenais ir mācīt tā, lai zināšanas kļūtu pieejamas tad, kad pienāks laiks tās izmantot (3,261).

Nepārtrauktība, secība un atkārtošana veicot viena vai vairāku burtu glītrakstu, skolēnam palīdz apgūt valodas elementus (burtus, to rakstību un izrunu).

3. ANĢĻU VALODAS ALFABĒTA APGUVES VEIDI

Veidojot interešu izglītības programmu, pulciņa vadītāja uzņemas ļoti atbildīgu uzdevumu. Mācīšanos uzskata par intelektuālu sasniegumu. Mācoties, skolēni attīsta sevī spēju izvēlēties domāšanas, jušanas vai darbošanās veidu, tad mācīšanās ir morāls sasniegums. Mācīšanās ir morāls sasniegums, ja liek skolēniem izvēlēties altruismu, nevis pašlabumu, samierināšanos, nevis konfliktu, izcilību, nevis viduvējību, darbu, nevis slinkumu, taisnīgumu, nevis apspriešanu. Tādi morāli sasniegumi dod skolēniem viņiem tik vajadzīgo cēlumu. Tādēļ katra skolotāja galvenais uzdevums ir tā plānot un organizēt mācību darbu tā, lai atbalstītu un uzturētu cēlumu savos skolēnos.

Interešu izglītības programmai „Angļu valodas pulciņš”, tika izvēlēti sekojošie apguves veidi:

- ↪ **apskats** - pulciņa vadītājs rosināja izzināt situāciju par kādu jautājumu;
- ↪ **āra nodarbības** - pulciņa vadītājs uzdeva jautājumus vai uzdevumus, uz kuriem skolēni atbildi var rast dabā;
- ↪ **darbs ar tekstu** - pulciņa vadītājs piedāvā tekstus lasīšanai (atbilstoši skolēnu lasīšanas tehnikas apguves līmenim);
- ↪ **demonstrēšana** - pasniedzējs vai skolēns rādīja un stāstīja pārējiem skolēniem, kas ir attēlā redzams. Burtam atbildošs zīmējums tika rādīts un pārējiem skolēniem bija jāpasaka kas tur ir attēlots;
- ↪ **kooperatīvās mācīšanās metodes** - pulciņa vadītājs piedāvā skolēnu grupām uzdevumu vai projekta darbu, kura veikšanai nepieciešama skolēnu produktīva sadarbība, jo rezultāti ir atkarīgi no katra grupas dalībnieka paveiktā. Grupas dalībnieki ir ar dažādām zināšanām un spējām, mācās cits no cita, apmainās ar idejām un atbilstošu informāciju. Notiek aktīva mijiedarbība arī starp grupām. Pulciņa vadītājs organizē norisi un konsultē skolēnus;
- ↪ **lom spēle** - pulciņa vadītājs rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem mācību situācijas aprakstu (to iespējams atveidot lomās). Skolēni iejūtas atveidojamajās lomās atbilstoši uzdevumam. Pārējie skolēni var vērot, pierakstīt un vērtēt;
- ↪ **projektu metode** - pulciņa vadītājs palīdz skolēniem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Skolēni grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus;

- ↪ **saruna (mācību dialogs)** - pulciņa vadītājs vai skolēns uzdod jautājumus un vada sarunu, vadoties no saņemtajām atbildēm. Pārējie skolēni iesaistās sarunā atbilstoši noteikumiem;
- ↪ **spēles** - pulciņa vadītājs ir sagatavojis atbilstošajai tēmai vai konkrētajai nodarbībai tematiski atbilstošu galda spēli vai kustību spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem skolēnus. Skolēni iesaistās spēlē. Spēles sagatavošanu pēc pulciņa vadītāja norādījumiem var veikt arī skolēni. Skolēniem tika piedāvātas spēles ar alfabēta apguvi, piemēram, pulciņa vadītāja sauca alfabētu, skolēni uzmanīgi saklausīja sava vārda, uzvārda sākumburtu un piecēlās;
- ↪ **vizualizēšana** - pulciņa vadītājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u.c. (Simboliskie uzskates līdzekļi ir īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību.). Angļu valodas pulciņa ietvaros tika izmantotas darba lapas ar burtiem, kuri bija jāizkrāso;
- ↪ **dziesmas** - skolēniem tiek piedāvātas dziesmas par angļu valodas alfabētu un skolēni periodiski tajā vingrinās;
- ↪ **glītrakstu darba lapas** – palīdz skolēniem veikt atkārtotas angļu valodas burtu rakstīšanas darbības, kas savukārt attīsta skolēnu kognitīvās prasmes;
- ↪ **attēli ar vārdiem** – darbs ar šāda veida kartēm palīdz skolēniem palielināt viņu vārdu krājumu angļu valodā un sasaistīt tos ar alfabēta apguvi (šo apguves veidu pielietojumu sīkāk skatīt 3.pielikumā).

Visi šie apguves veidi ir virzīti viena mērķa sasniegšanai. Izmantojot dažādus apguves veidus, angļu valodas alfabēta mācīšanai interešu izglītības programmas „Angļu valodas pulciņš” ietvaros, skolēni guva pozitīvu pieredzi un pamatzināšanas angļu valodā.

4. INTEREŠU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS SPECIFIKA

Mācību process izriet no izglītības programmas satura un mācīšanās tehnikas. Pēdējo gadu laikā mācību procesā ir gūti milzīgi sasniegumi. Pārliecību, ka skolas uzdevums ir vienkārši nodalīt spējīgos skolēnus no nespējīgajiem, ir nomainījusi pārliecība, ka gandrīz visi skolēni spēj labi mācīties.

Vārds curriculum, ar kuru angļu valodā apzīmē gan izglītības programmu, gan mācību priekšmeta programmu, gan mācību plānu, cēlies no latīņu vārda currere, kas nozīmē „skriet”.

Alans Toms curriculum būtību īsi un kodolīgi definē kā „plānu mācīšanai un izglītībai”(20, 89).

Interesu izglītības programma, kurā kā obligāta sastāvdaļa ir ietverts prieks, radīs īpašības, kuras motivēs skolēnus gūt zināšanas un apgūt prasmes.

Izglītības dokuments vienmēr ir projekts. Ja mēs pret jebkuru izglītības programmu izturamies kā pret kaut ko nemainīgu, mēs kļūdāmies, jo zināšanu apjoms nemitīgi mainās. Jebkuram skolotājam jāsaprot, ka oficiālo izglītības programmu lietotāji tās drīkst pielāgot, apšaubīt, uzlabot vai apstrīdēt.

Jaunas vai pilnveidotas izglītības programmas īstenošanai ir nepieciešama sociāla aktivitāte, kas rada jauninājumam labvēlīgu gaisotni. Izmaiņu ieviešanu var atvieglot, radot uzticības pilnu gaisotni, nodrošinot tādas izmaiņas, kas apmierina atzītas vajadzības, plaši konsultējoties, izvirzot nepārprotamus galamērķus, veidojot atbalsta sistēmas, izmantojot personiskos kontaktus, garantējot mācības darbavietā, nodrošinot visus nepieciešamos resursus un ne mirkli neaizmirstot par visas izglītības sistēmas izaugsmi. Izglītības programmu nedrīkst uzskatīt par dogmu, tai nemitīgi ir jāpilnveidojas un jāatjaunojas.

Skolotāju un skolēnu uzdevumi pēdējās paaudzes laikā daudzējādā ziņā ir kļuvuši sarežģītāki. Sabiedrības visdažādākās prasības skolām ir augušas. Skolas ir kļuvušas daudz atvērtākas, tādēļ skolās ir pieaugusi skolēnu dažādība, kā arī tajās tagad ir daudz vairāk skolēnu, kuriem ir fiziski trūkumi un problēmas ar mācībām vai uzvedību, nekā tas bija pirms daudziem desmitu gadiem (iespējams, ka to nākotnē būs vēl vairāk) (18).

Līdz ar to ir jārunā par interešu izglītības programmas un mācību procesa efektivitāti. Pēdējie desmitu gadi mums ir devuši milzumu informācijas par to, „kas iedarbojas” – pat vairāk, nekā mēs spējam izmantot. Ja sistemātiski izmantotu šīs zināšanas, tas nodrošinātu, ka vairums skolēnu sasniegtu lielāko daļu tradicionālo kognitīvo mācību galamērķi. Tādēļ

profesionālu pedagogu pirmais uzdevums ir izmantot to, kas mums jau ir zināms. Ar to vien pilnīgi pietiek, lai radītu tādu mācību vidi, kas lielajam vairumam skolēnu nodrošina kognitīvu kompetenci.

No iepriekšteiktā var secināt, ka veidojot kādu izglītības programmu un šajā gadījumā tiek skatīta interešu izglītības programma, tad ir jāievēro dažas, bet ļoti svarīgas nianšes. Noteikti ir jāpilnveido un jābalstās uz skolēnu interesēm, kā arī jābūt primārām skolēnu zināšanām.

4.1 INTEREŠU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS PLĀNOŠANA UN VEIDOŠANA

Interešu izglītības veidošana nav lineārs process, tā nav virzīšanās no viena darba uz citu stingri noteiktā secībā. Programmas veidošanas pamātā ir jāpāriet no vienas darbības uz citu, jārada, jālabo, jārotā un jāpielāgo.

Šis veidošanas process ir nozīmes un svarīguma noskaidrošanas un formulēšanas process. Iesākas tas no ieceru formulēšanas – „stratēģiskais jeb vispārējais mērķis” un „galvenie uzdevumi”. Stratēģisko mērķi varētu definēt kā „vispārīgu ieceru formulējumu interešu izglītības programmai” un galvenos uzdevumus – kā „konkrētus uzdevumus, kas atvasināti no stratēģiskā mērķa”. Interešu izglītības stratēģisko mērķi definē programmas pašā sākumā, un tā kvalitāte lielā mērā nosaka interešu izglītības programmu kopumā. Savukārt, ja stratēģiskais mērķis nav nozīmīgs, tad nelīdzēs nekāda tehniska kompetence un interešu izglītības programmas izveide būs velta laika šķiešana. Interešu izglītības programmas vērtībai, kas izteikta tās stratēģiskajā mērķī, ir jābūt skaidri redzamai visiem, arī skolēniem. Un ar to netiek domāta šauri izprasta tūlītēja praktiska lietderība, bet gan būtisks nozīmīgums. K.Egans raksta un apgalvo, ka nozīmīgumu var interpretēt arī saistībā ar skolēnu iztēli. Interešu izglītības programmā, kas vēlas veicināt skolēna personības izaugsmi, šiem jautājumiem ir jāvelti tikpat daudz uzmanības kā praktiskajiem, profesionālajiem un utilitārajiem mācīšanas aspektiem.

Interesešu izglītības stratēģiskais mērķis ir skaidrs, ja visi lasītāji, arī skolēni, to saprot bez īpaša paskaidrojuma. Austriešu filozofs L.Vitgenšteins ir teicis: „Visu, par ko var domāt, var izdomāt skaidri. Visu, ko var izteikt vārdos, var izteikt skaidri” (21,26). Tas nozīmē, ka, formulējot interesešu izglītības programmas stratēģisko mērķi un uzdevumus, ir jāvairās no žargona, specifiskiem terminiem, pārprotamiem apzīmējumiem un liekvārdības.

Interesešu izglītības programmas nākamais posms ir loģiskais pamatojums. Tā nolūks nav no jauna konstatēt stratēģisko mērķi un minēt, ko interesešu izglītības programma ir iecerējusi sasniegt, bet gan izklāstīt, kāpēc iecerēto ir vērts sasniegt. Jebkurš izglītības dokuments aicina izmantot dažādus resursus. Galvenais resurss, kuru patērē izglītība, ir cilvēku laiks, un šis resurss ir ierobežots; tērēt izglītojamo laiku nozīmē tērēt daļu no viņu dzīves. Tādēļ nepietiek ar vārdiem, ka interesešu izglītības programmas nepieciešamība ir „acīmredzama”. H.Klibards ieskicē interesešu izglītības programmas loģiskā pamatojuma svarīgumu: „ ... veidojot izglītības programmu, tajā noteikti ir jāietver pamatojums, kāpēc skolā ir jā māca tieši šis un ne citas lietas. Neskatoties uz varbūt pat naivo pieņēmieni, ka mācību priekšmetus mēs uztveram kā pašus par sevi saprotamus un ka izglītības programmu plānotājiem ir tikai jāizdomā, kā tos mācīt pēc iespējas efektīvāk, izglītības programmas veidotājiem nemitīgi ir kritiski jāizvērtē, kas īsti skolās tiek mācīts un cik svarīgi ir argumenti, kas pamato šo mācību priekšmetu iekļaušanu skolas izglītības programmā. ... Izglītības programmu jomas centrālie jautājumi ... it visi ir vērtību jautājumi. Izglītības programmu veidošanai vispirms vajadzīga pieredze, spriestspēja, dziļa inteliģence un tikai pēc tam tehniska prasme” (4,67).

Būtībā izglītības programmas loģiskais pamatojums ir īsa eseja (angļu valodas pulciņa aprakstā tas tika iekļauts ievadā skat.4.pielikumū), kas cenšas lasītāju pārliecināt par šīs programmas nozīmīgumu un svarīgumu. Tam ir jābūt daiļrunīgam, taču jāizvairās kā no pārspilējumiem, tā no nevajadzīga bīkluma. Pamatojumā ir jāuzsver skolēnu zināšanu nozīmīgumu un jāuzraksta tā, lai tas pārliecinātu gan izglītojamās, kuri nevēlas mācīties, un skeptiski noskaņotos vecākus, gan labvēlīgi noskaņotos kolēģus.

Interesešu izglītības stratēģiskais mērķis dod vispārēju izpratni par programmas nolūku un virzienu. Savukārt tā īstenošanai ir nepieciešami uzdevumi. Formulējot interesešu izglītības programmas galvenos uzdevumus, jācenšas tiekties pēc maksimālā praktiskā pielietojuma. Respektīvi, ar kādu līdzekļu un apguves veidu palīdzību tiks sasniegts stratēģiskais mērķis.

Pēc mērķa un uzdevumiem seko tematiskais plāns ar prasmju attīstīšanu atbilstošajā vecumposmā. Noslēgumā ir paredzamie rezultāti, apguves veidu izklāsts un vērtēšana (skat.4.pielikumā).

4.2 IZGLĪTOJAMO MĀCĪŠANĀS VĒRTĒŠANA

Izglītības koncepcijā jāietver vērtēšanas sistēma. Izglītojamo mācīšanās vērtēšana pilda daudzus uzdevumus, bet, ja vērtēšana nav prasmīgi izplānota vai realizēta, tā var pasliktināt kā mācīšanu, tā arī mācīšanos. Lai izvēlētos piemērotu vērtēšanas sistēmu, ir jāpadomā par daudzām iespējām un jāņem vērā cilvēciskuma (Vai tas palīdz izglītojamajiem augt kā personībām? Vai tas ļauj izvairīties no nevajadzīga uztraukuma, sāpēm, pazemojuma vai šaubām par sevi?), pamatotības (pareizi un derīgi secinājumi par skolēna mācīšanos), ticamības (svarīguma ziņā tūlīt pēc cilvēciskuma un pamatotības ir ticamība, kas vērtējuma izteiksmē nozīmē konsekvenci jeb pastāvīgumu), efektivitātes (pārbaudei ir jābūt pēc iespējas ātrākai un nesāpīgākai) un biežuma kritēriji (biežas iespējas parādīt savus sasniegumus, apgūt prasmes, saņemt derīgus padomus un pievērst uzmanību svarīgākajiem jautājumiem palīdz izglītojamajiem sasniegt labākus rezultātus un stiprina viņu interesi par mācīšanos). Bieži ir ieteicams noteikt vērtēšanas kritēriju katram konkrētajam galvenajam uzdevumam un it īpaši katram kritiskajam galvenajam uzdevumam. Iecerētais rezultāts parasti iespaido sasniegumu līmeni, tādēļ tam ir jābūt skaidri izteiktam, reālam un rosinošam. Vērtēšanas sistēmai ir jābūt rūpīgi izplānotai un prasmīgi realizētai, tai regulāri ir jāanalizē, jāizvērtē un jāuzlabo. Atzīmēm ir jāatspoguļo izglītības programmā noteiktās prioritātes.

Savukārt sekmju vērtēšanai ir bezgala daudz dažādu paņēmieni – sākot no iespējas noklausīties un beidzot ar iespēju noskatīties. Angļu valodas pulciņa ietvaros tiek izmantoti sekojoši vērtēšanas paņēmieni:

- ↪ novērošana (skat.5.pielikumu) – var novērot skolēnus, kuriem ir grūtības un kuri ir kļuvuši izklaidīgi;
- ↪ darbu mapes – ir skolēna visu vai tikai labāko rakstu darbu apkopojums;
- ↪ mutiski jautājumi un intervijas – jautājumi, kurus uzdod pirms vielas izklāsta, tā laikā un pēc tā, palīdz skolēniem apgūt doto mācību vielu;
- ↪ aptaujas (skat.6.pielikumu) – izmanto galvenokārt izglītojamo attieksmju vērtēšanai;
- ↪ pārbaudes lapas (skat.7.pielikumu) – ir ļoti vērtīgs mācīšanas un mācīšanās līdzeklis, īpaši noder komplekso prasmju vērtēšanai, kā arī noder gan pedagogiem, gan izglītojamajiem;

Savukārt mācīšanās vērtēšanas formas tiek sīkāk aprakstītas angļu valodas pulciņa programmā (skat.4.pielikumā).

Šīs apakšnodaļas interešu lokā ir tie vērtēšanas aspekti, kas ir jāaptver interešu izglītības programmas veidošanas laikā. Mūsu attieksmi pret vērtēšanu nosaka pieņēmums, ka interešu izglītības programmas mērķis nav palīdzēt izglītojamajiem sagatavoties pārbaudījumiem, bet palīdzēt viņiem apmierināt nozīmīgas vajadzības. Citiem vārdiem sakot, interešu izglītības programmai ir jānosaka, kāda būs vērtēšana, nevis otrādi. Tādēļ mūs galvenokārt interesē izglītojamo sekmes tajās mācību jomās, kuras mēs uzskatām par svarīgām. Tas nozīmē, ka mūs interesē nevis vērtēšana kalendārajā aspektā (gada beigās, semestra beigās, mēneša beigās), bet jāvērtē tēmas noslēgumā.

Sākotnēji ir jāizvērtē iepriekšnoteiktie uzdevumi, tas ir, uzdevumi, kas noteikti pirms mācību sākuma, - parasti tās ir zināšanas un prasmes. Ja mācību viela ir svarīga, tad ir svarīgi zināt, vai izglītojamie to ir apguvuši. Piemēram, lai uzzinātu, vai izglītojamais kaut ko zina vai ir spējīgs kaut ko izdarīt, mums ir jāprasa, lai viņš veic kādu darbību, kuru mēs varam novērtēt. Runājot par šādām darbībām, mēs lietojam terminu „snieguma kritērijs”. Tas ietver sevī:

- ↪ zināšanu vērtēšanu;
- ↪ prasmju vērtēšanu;
- ↪ somatiskās pilnveides vērtēšanu;
- ↪ attieksmju vērtēšanu;
- ↪ procesu vērtēšanu;
- ↪ pieredzes vērtēšanu(10,111).

Snieguma kritērijs sniedz drošības izjūtu kā skolotājam, tā skolēniem. Skolēni atzinīgi novērtē šādas skaidras prasības. Tātad viņi var pastāvīgi vingrināties šīs prasmes (paredz svešvalodas pamatizglītības standarts) (skat.8.pielikumu) izkopšanā un paši spēj noteikt savas sekmes.

Tomēr ir jāņem vērā, ka šāda veida snieguma kritērijus, kas sagatavoti pirms mācību uzsākšanas, nevar izmantot visos gadījumos. Dažreiz būtu vēlams pārrunāt snieguma kritērijus ar pulciņa dalībniekiem vai ar atsevišķiem skolēniem. Ja ir iecerēts, ka skolēni kaut kādā savdabīgā veidā paši attīstīs savas spējas vai savu pasaules uztveri, tad snieguma kritērijiem jābūt relatīvi neiebežojošiem.

4.3 INTEREŠU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS „ANĢĻU VALODAS PULCIŅŠ” APRAKSTS

Angļu valodas pulciņa programma sastāv no:

- ↪ titullapas;
- ↪ satura rādītāja;
- ↪ ievada;
- ↪ obligātā nodarbību satura;
- ↪ paredzamiem rezultātiem;
- ↪ mācību satura apguvei izmantojamām metodēm un mācību līdzekļiem;
- ↪ vērtēšanas formām.

Šī izglītības programma tika veidota Jaunlaicenes pamatskolas angļu valodas pulciņam. Tai ir ieteikuma raksturs. Interesešu izglītības programma nosaka galvenos nodarbību mērķus un uzdevumus angļu valodas pamatu apgūvē skolēniem bez priekšzināšanām ar nolūku izmantot iegūtos valodas zināšanu pamatus turpmākā angļu valodas apgūvē. Programma dod arī obligāto mācību saturu šo mērķu sasniegšanai.

Interesešu izglītības programma plānota 35 stundu apjomā. Valodas apguve tiek uzsākta no pašiem pamatiem atbilstoši skolēnu uztveres un apmācības specifikai. Uz pamatzināšanu bāzes gramatikā, fonētikā un valodas funkcijās pamazām tiek attīstītas visas nepieciešamās valodas prasmes – lasīšana, runāšana, klausīšanās un rakstīšana, lai pēc interesešu izglītības programmas apguves skolēns varētu orientēties vienkāršākajās valodas situācijās.

Programma iesaka arī dažādas vērtēšanas formas un metodiskos paņēmienus, kuri izriet no svešvalodu mācību specifikas un ir izmantojami mācību procesā. Mācību saturs ir dots angļu valodā, izmantojot un salīdzinot dažādus mācību materiālus. Angļu valodas pulciņa programmas beigās ir ieteicamo mācību līdzekļu saraksts.

Angļu valodas pulciņš tika veidots, balstoties uz komunikatīvo pieeju, kā arī uz jaunākajām atziņām par svešvalodu apguves specifiku, izmantojot jau iepriekš iegūtās valodu zināšanas un prasmes dzimtajā valodā. Tas strukturēts līdzīgi svešvalodu apguves standartam skolām un līdz ar to veido saikni starp svešvalodu apguvi skolā. Interesešu izglītības programma paredz sekojošā mērķa sasniegšanu. Mācību nodarbības mērķis ir veidot valodas komunikatīvo kompetenci un sociokultūru kompetenci turpmākajai valodas zināšanu izmantošanai izglītības turpināšanai, saziņai un sadarbībai mainīgajā mūsdienu daudz kultūru pasaulē.

Programmas ietvaros tika pakāpeniski īstenota valodas komunikatīvā kompetence un sociokultūru kompetence turpmākajai valodas zināšanu izmantošanai izglītības turpināšanai, saziņai un sadarbībai mainīgajā mūsdienu daudz kultūru pasaulē. Mērķa īstenošanai tika radīta iespēja sazināties angļu valodā mutvārdos un rakstos, apgūt pamatzināšanas par angļu valodas likumsakarībām un lietojuma funkcijām, veidot valodas pamatzināšanu un valodas apguves prasmju kopumu turpmākai patstāvīgai valodas zināšanu paplašināšanai un padziļināšanai, apgūstot angļu valodu, paplašināt savu redzesloku un iepazīt pasaules kultūru daudzveidību, sekmēt atvērtību pret neierasto, veidot vērtējošu attieksmi pret sevi un pasauli un lietot angļu valodu informācijas iegūšanai; izprast valodu lomu citu zināšanu apgūvē.

Angļu valodas pulciņa mācību saturu noteica valodas komunikatīvo vajadzību realizēšanas nepieciešamība sociokultūras kontekstā, gūstot un sniedzot informāciju angļu valodā, sazinoties un sadarbojoties ar citu tautu un nāciju pārstāvjiem.

Tika izstrādāts tematiskais plāns katrai nodarbībai. Tajā tika iekļautas ailes datuma, nodarbības temata un prasmju apguves ierakstīšanai.

Skolēni angļu valodas pulciņa ietvaros apguva angļu valodas alfabētu, kā tas tika kalendāri plānots.

Mācību procesā tika izmantota visa mācību literatūra, kura paredzēta angļu valodas pamatu apguvei, kā arī vārdnīcas, enciklopēdijas, uzziņu literatūra, periodika un tehniskie līdzekļi: tāfele, dators.

Ņemot vērā to, ka katrs bērns uztver pasauli citādi, arī mācīšanās stils katram ir citāds. Tādēļ svarīga ir izvēlēto metožu daudzveidība, kas turklāt padara mācību procesu interesantāku gan nodarbību dalībniekiem, gan pulciņa vadītājam. Izvēlētās metodes veicināja mācību darbības pieredzi dažādās sociālajās formās.

Metodes sarakstā tika iekļautas alfabēta secībā. Veidojot programmas sadaļu "Metodes", tika nosaukta izmantotā metode, dots tās skaidrojums un piemērs, kas raksturo, kā metodi izmanto.

5. PRAKTISKAIS PĒTĪJUMS PAR ANĢĻU VALODAS ALFABĒTA APGUVI INTEREŠU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀ „ANĢĻU VALODAS PULCIŅŠ”

Interesešu izglītības saturu nosaka pieprasījums un interesešu izglītības programmu īstenotāju piedāvājums, darba tirgus, valsts, sociālās, ekonomiskās un kultūrvēsturiskās situācijas specifika. Tieši šo apsvērumu dēļ tika izvēlēta „Angļu valodas pulciņa” interesešu izglītības programmas izveide un īstenošana, jo Latvija ir iestājusies Eiropas Savienībā un līdz ar to skolēnos ir jārosina interese par angļu valodas apguvi un izmantošanu visdažādākajās dzīves situācijās. Tā kā Jaunlaicene atrodas ļoti gleznainā apvidū un bērni bija saskārušies ar tūristu pieplūdumu, bet valodas lietošanas iemaņu nebija un sazināties nevarēja, kā arī vēl viens no izvēles pamudinājumiem bija tas, ka radnieki dzīvo angļiski runājošās valstīs. Tā tad skolēniem bija motivācija iemācīties angļu valodas pamatzināšanas un tā viņi ieguva angļu valodas pulciņā.

Jaunlaicenes pamatskola ir akceptējusi angļu valodas pulciņa darbību, jo uzskatīja par ļoti nozīmīgu skolēnu audzināšanas un izglītošanas darba formu, to vērtību noteica tas, ka katrs izglītojamais ilgāka laika periodā var izmēģināt savas valodas dotības un spējas izteikt savas vēlmes un atrast iemīļotu nodarbošanos.

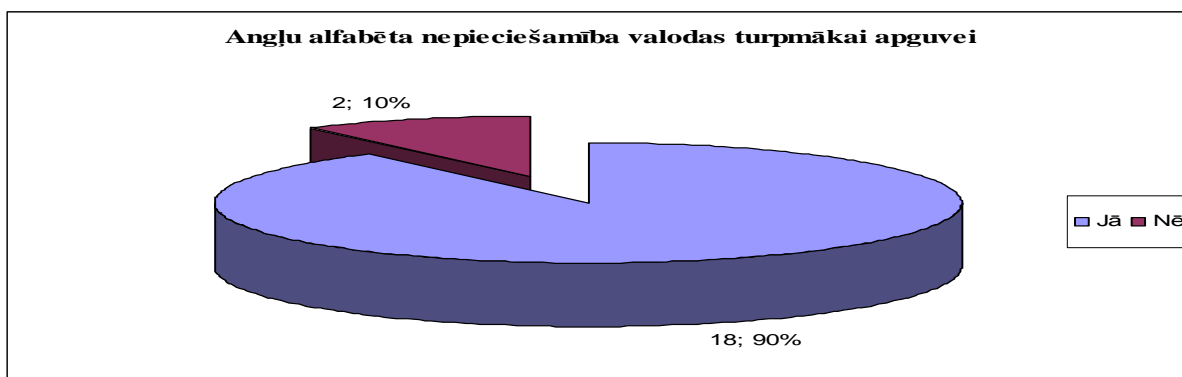
Angļu valodas pulciņam tika izvirzīti sekojošie uzdevumi:

- ↪ angļu valodas pulciņam bija jārada izglītojamo interesi par kultūrvidi;
- ↪ jāsekmē izglītojamo izzīņas un sabiedrisko aktivitāti;
- ↪ jāizzina izglītojamo spējas un jāattīsta tās.

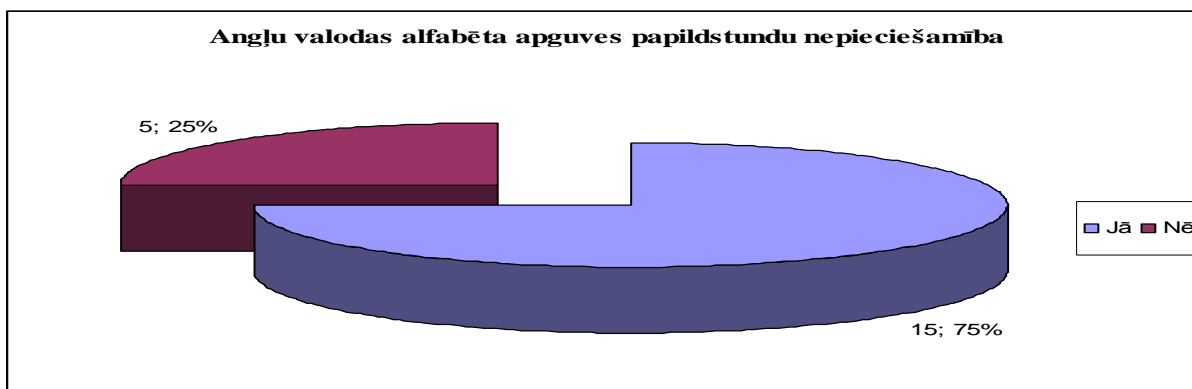
Šie izvirzītie uzdevumi palīdzēja sastādīt interesešu izglītības programmu un veiksmīgi to īstenot, akceptējot gan izglītojamo interesi par to, gan spēju izzināšanu un attīstīšanu, jo interesešu izglītība ir organizēta, plānota mācīšanās, kas ir pielāgota izglītojamo vajadzībām un interesēm, tā arī attīsta zināšanas, prasmes, iemaņas un attieksmes.

Pamatojums tam, ka tieši angļu valodas pulciņa ietvaros tika īstenota alfabēta apguve, ir tas, kad anketējot (skat.9.pielikumu) divdesmit angļu valodas skolotājas, tika secināts:

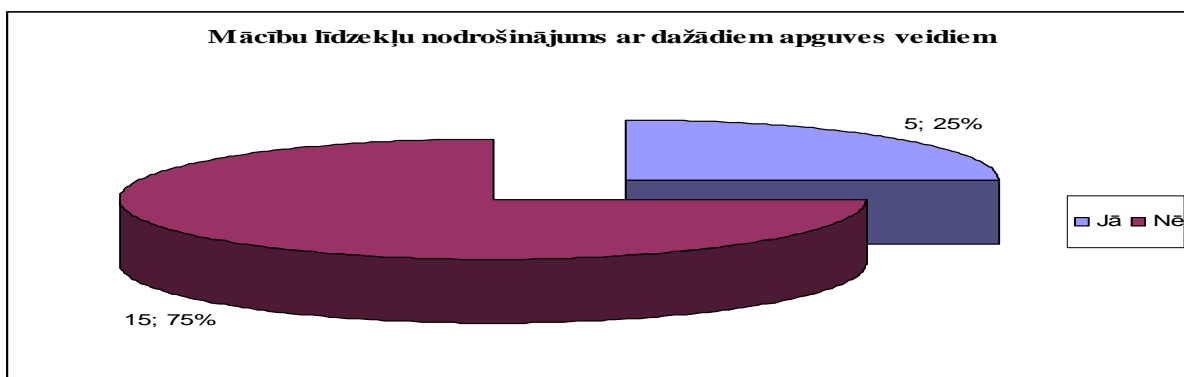
1. Skolotāji uzskatīja, ka alfabēta apguve ir ļoti nepieciešama valodas turpmākai uztverei un mācīšanai.

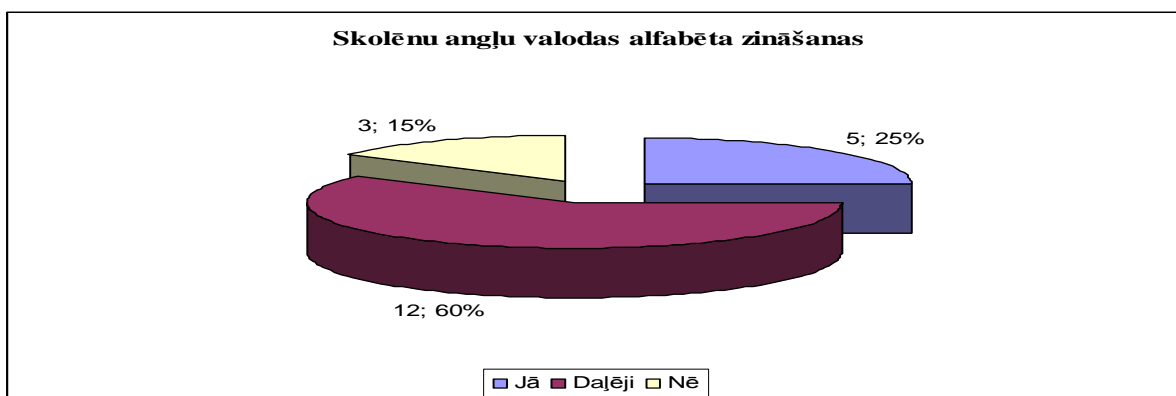
2. Savukārt atbildot par veltīto laiku, skolotāji atbildēja viennozīmīgi, ka alfabēta apguvei velta tikai vienu mācību stundu. Interesu izglītības priekšrocība ir šāda, ka vienai konkrētai tēmai ir iespējams atvēlēt vairāk laika, nekā tas ir mācību stundās. Līdz ar to nodrošinot pamatīgāku apguvi.
3. Uz jautājumu par vairāk laika atvēlēšanu angļu valodas alfabēta apguvei, skolotāju viedokļi dalījās. Tikai 75% apgalvoja, ka vairāk stundu jāatvēl angļu valodas apguvei un mutiskais paskaidrojums bija, ka skolēniem šī apguve, kura noris vienas mācību stundas laikā ir nepietiekama.

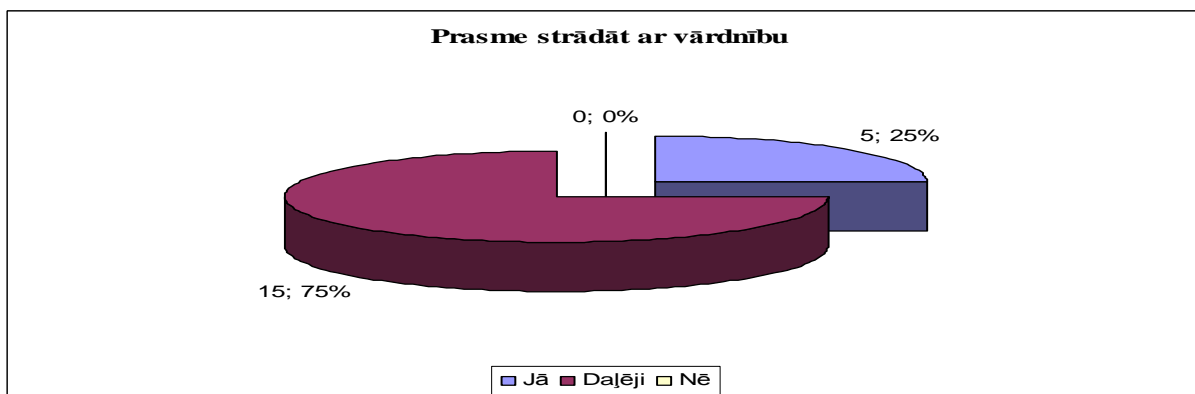
4. Atbildot uz jautājumu par angļu valodas apguves veidiem, deviņpadsmit, jeb 90% skolotāju minēja, ka izmanto uzskates metodi un viena skolotāja, jeb 10% minēja vēl darbu ar grāmatu un dzīvā vārda metodi. No iegūtiem rezultātiem var secināt, ka vairākums praktizējošo skolotāju izmanto uzskates materiālus, nevis darbu ar grāmatu.
5. Skolotāji uz jautājumu par mācību līdzekļu nodrošinājumu apguves veidu dažādībai, atbildēja dažādi.

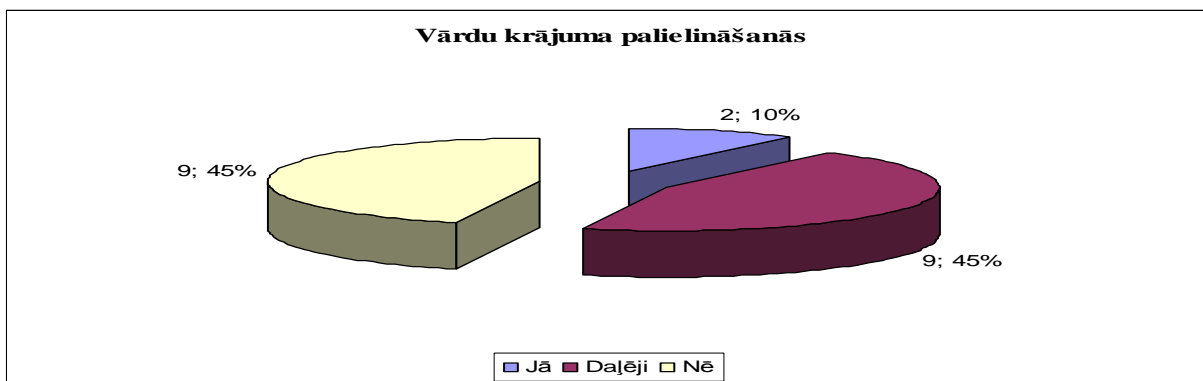
6. Uz jautājumu par angļu valodas zināšanām, skolotāji sniedza dažādus atbildes variantus. Pozitīvās atbildes sniedza tikai 5, jeb 25 % no skolotājām, savukārt negatīvas bija 3, jeb 15% skolotājām un visvairāk skolotājas, kuras piekrita, ka skolēnu zināšanas ir daļējas.

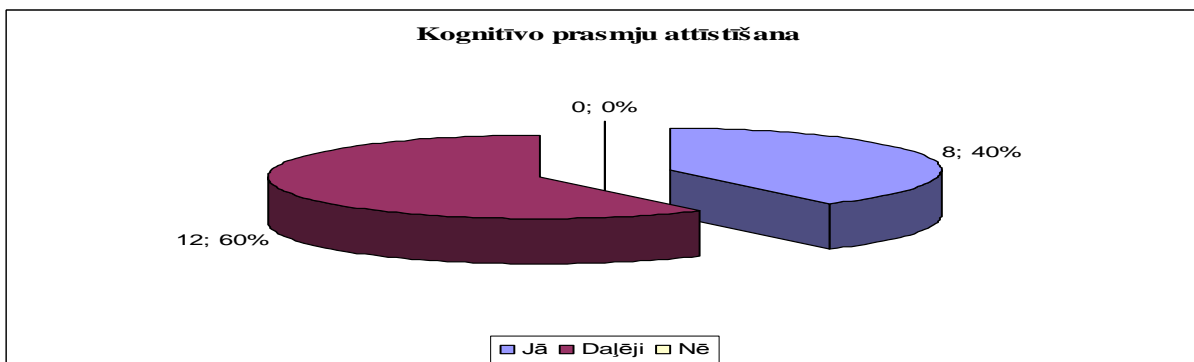
7. 15, jeb 75% skolotāju atbildēja, ka viņu skolēni daļēji prot strādāt ar vārdnīcu, savukārt pozitīvi ir tas, ka nav tādu skolēnu, kuri neprot strādāt ar vārdnīcu.

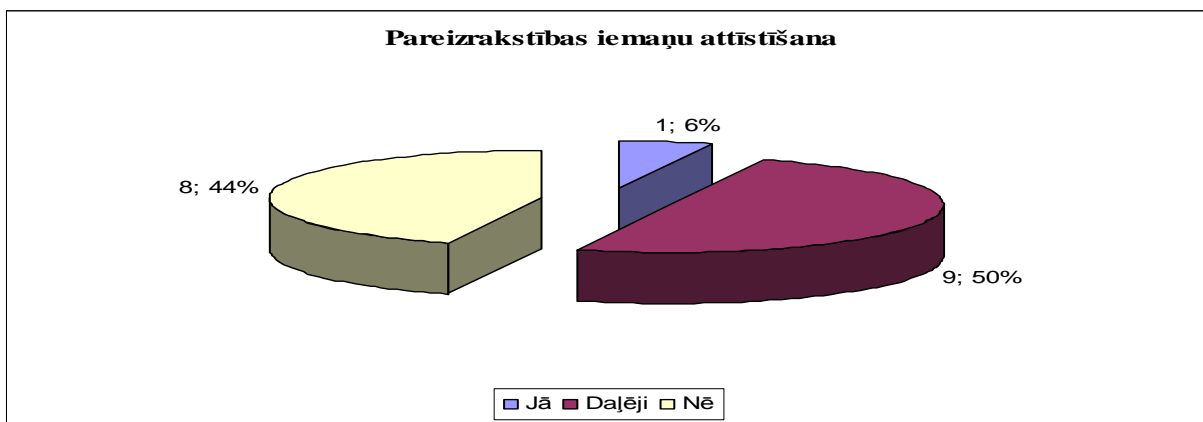
8. Skolotāju atbildes uz jautājumu par skolēnu lasīšanas pamatiemaņu (burtu atpazīšana vārdos) attīstīšanu pēc alfabēta apguves, bija viennozīmīgas. Visas skolotājas apgalvoja, ka ir daļēji attīstītas lasīšanas pamatiemaņas. Šis fakts ir apmierinošs, jo anketēti skolotāji strādā ar sākumskolas vecumposma bērniem.
9. Savukārt jautājums par skolēnu vārda krājuma palielināšanos pēc alfabēta apguves, skolotāji sniedza dažādas atbildes. Tikai divas skolotājas, jeb 10% apgalvoja, ka vārdu krājums ir palielinājies, savukārt negatīvi ir tas, ka 9 skolotājas, jeb 45% atbildēja, ka skolēnu vārdu krājums nav palielinājies.

10. Uz jautājumu par kognitīvo prasmju attīstīšanu, 12 skolotājas, jeb 60% sniedza atbildi, ka ir daļēji attīstījušas skolēnu kognitīvās prasmes. Mutiski argumentēja, ka galvenokārt attīstās atmiņa. Savukārt 8 skolotājas, jeb 40% apgalvoja, ka attīstās kognitīvas prasmes. Un pozitīvs moments šajā jautājumā ir tas, ka neviena skolotāja neapgalvoja, ka kognitīvās prasmes nemaz neattīstās.

11. Par pareizrakstības iemaņu attīstīšanu, 8 skolotājas, jeb 44% sniedza negatīvas atbildes uz šo jautājumu, savukārt 9 skolotājas, jeb 50% atbildēja, ka daļēji ir attīstītas šīs prasmes un pozitīvās atbildes sniedzēja bija tikai viena skolotāja, jeb 1%.

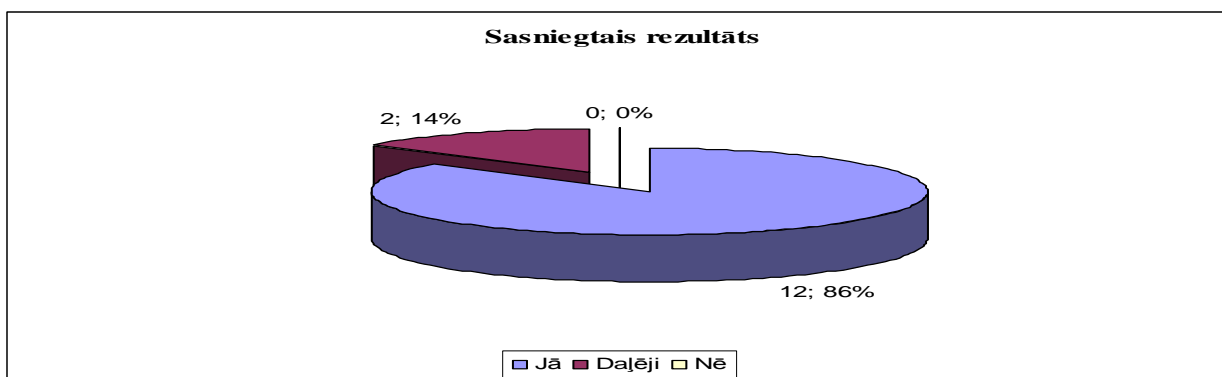

Šīs atbildes bija viennozīmīgi motivējošas veltīt vairāk laika vienas tēmas apguvei – angļu valodas alfabēta apguvei. Respektīvi, 2007./2008.mācību gadā katra angļu valodas pulciņa nodarbība tika veltīta viena burta apguvei un iepriekšējo burtu atkārtošanai. Nodarbības ievaddaļā tika apgūts jauns burts, izrunājot burtu un strādājot ar dažādiem apguves veidiem. Tika dotas glītrakstu darba lapas (skat.2.pielikumu), tad ar dažādiem apguves veidiem tika īstenots mācīšanas un mācīšanās process (apskats, āra nodarbības, demonstrēšana, kooperatīvās mācīšanās metode, lomu spēle, projektu metode, saruna, dziesmas, attēli ar vārdiem sīkāk skat.3.nodaļā un 3.un 4.pielikumā).

Tā kā 2007./2008. mācību gads jau ir aizvadīts, programma ir gandrīz īstenota, bet secinājumus var jau veikt un izanalizēt paveikto. Skolēniem tika dotas aptaujas lapas (skat.6.pielikumu), kurās viņi iekrāsoja vai atzīmēja viņuprāt atbilstošāko variantu. Angļu valodas pulciņu aktīvi apmeklēja 14 skolēni. Visiem šis mācību gads bija pirmais, kurā viņi saskārās ar angļu valodu. Šajās pulciņa nodarbībās skolēni apguva angļu valodas alfabētu, burtu rakstību, izrunu, kā arī palielināja savu vārdu krājumu.

Pirmais aptaujas jautājums skāra angļu valodas alfabēta burtu pilnīgu apguvi un visi 14 skolēni, jeb pulciņa dalībnieki sniedza viennozīmīgu, pozitīvu atbildi un iekrāsoja smaidīgu sejiņu. Līdzīgas atbildes bija uz otro jautājumu par lasīšanas pamatiemaņu attīstīšanu – skolēni viennozīmīgi iekrāsoja smaidīgu sejiņu. Tas nozīmē, ka zina angļu valodas alfabēta burtus un prot izlasīt mācītos vārdiņus.

Savukārt uz trešo aptaujas jautājumu, skolēnu atbildes dalījās: 12 skolēni, jeb 86% atbildēja, ka ir apmierināti ar sasniegto rezultātu, savukārt 2 skolēni, jeb 14% ir daļēji apmierināti, tas tāpēc, ka Jaunlaicenes pamatskolā realizējās vairākas interešu izglītības programmas un tieši šie divi bērni savienoja divus pulciņus (angļu valodas pulciņu ar sporta pulciņu, bērniem bija jāiet no sporta zāles, kura atrodas vairākus simtus metrus no skolas ēkas un vēl bija jāatvēr papildus laiks apģērba pārgērbšanai).

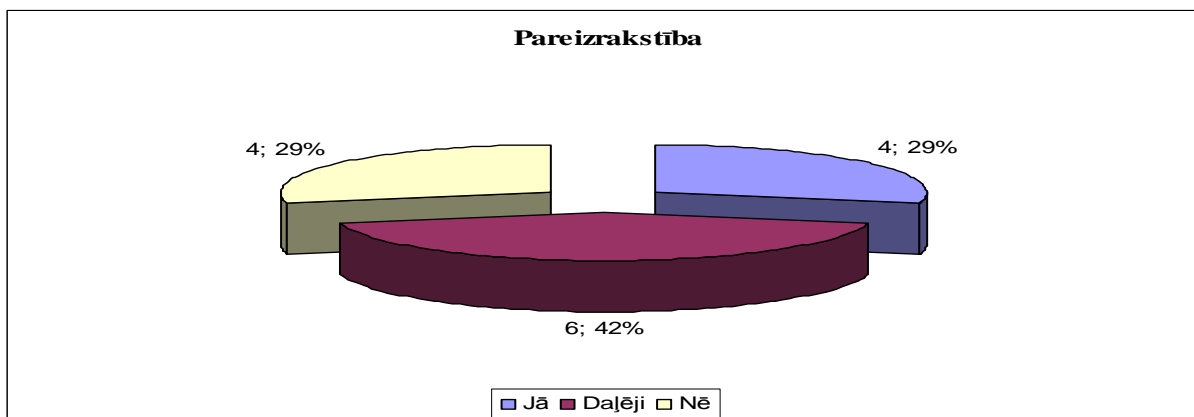

Tā kā nodarbību laikā skolēni izrunāja skaņas, rakstīja burtus, apguva vārdus, dziedāja dziesmas, skolēni sniedza viennozīmīgi pozitīvas atbildes. Visi 14 nodarbību dalībnieki piekrita, ka aktīvi piedalījās visās aktivitātēs. Nodarbību vadītājam arī šis process bija viennozīmīgi pozitīvs, jo to apmeklēja tikai 14 bērni, tas savukārt deva iespēju pietiekami pie katra skolēna individuāli, atprasīt katram skolēnam apgūstamo burtu, kā arī iepriekšējos.

Par angļu valodas alfabēta apguvi, skolēni sniedza viennozīmīgas un pozitīvas atbildes, savukārt uz jautājumu, kas tieši viņiem patīk, skolēni sniedza daudz un dažādas atbildes. Pārsvarā skolēni apgalvoja, ka patīk dziesmu dziedāšana, glītrakstīšana un jaunu vārdu apguve.

Uz jautājumu par angļu valodas alfabēta lietojumu pulciņa nodarbībās, skolēni atbildēja, ka bieži lietoja, jo katra pulciņa nodarbība bija balstīta uz jauna burta apguvi un iepriekšējo atkārtotību.

Savukārt aptaujājot par angļu valodas pareizrakstību, skolēnu viedokļi dalījās un pamatoja, ka izruna ar pareizrakstību nesakrīt. Četri skolēni, jeb 29% atbildēja apstiprinoši, savukārt 4 skolēni, jeb 29% - noliedzoši. Izvērtējot visas atbildes kopumā var secināt, ka 71% ir apmierināti ar vārdu pareizrakstību.

Nākamais jautājums skāra pašvērtējumu par angļu valodas alfabēta zināšanām. Atbildes bija visnotaļ pozitīvas, jo visi 14 bērni, jeb 100% apgalvoja, ka zināšanas ir optimālā

līmenī. Augsts līmenis netika piedāvāts, jo šis mācību gads angļu valodas apguvē viņiem bija pirmais.

Savukārt uz jautājumu par angļu valodas alfabēta burtu izrunu, skolēniem nesagādāja grūtības, visi 14 izglītojamie, jeb 100% noraidīja jebkādas grūtības pazīmes.

Uz pēdējo aptaujas jautājumu, skolēniem bija jāpauž sava personīgā attieksme par angļu valodas pulciņa darbību kopumā. Patīkams pārsteigums bija tas, ka 12 skolēni, jeb 86% atbildēja apstiprinoši, izkrāsojot smaidīgu sejiņu, savukārt negatīvu atbilžu nebija. Domas dalījās 2 skolēniem, jeb 14%, tie bija tie paši skolēni, kuri paralēli apmeklēja sporta pulciņu.

Apgūstot angļu valodas alfabēta pēdējo burtu, es veicu novērošanu (skat.5.pielikumu). Nodarbības sākuma laikā pulksten 15:00 sāku veikt novērošanu. Tā ilga 15 minūtes. Nodarbību apmeklēja 3 zēni un 11 meitenes, 15 minūšu laikā visi nodarbību dalībnieki bija aktīvi, pareizi atkārtoja iepriekš apgūtus burtus, ka arī jauno burtu „Z z”. Strādājot ar darba lapām, skolēni prata glīti uzrakstīt un korekti izpildīt dotos uzdevumus, kā arī tika novērota pozitīva attieksme veicot darbu.

Noslēgumā var secināt:

- ↪ vienas tēmas apguve ilgākā laika periodā, ļauj skolēniem apgūt doto mācību materiālu sev atbilstošā tempā;
- ↪ attīsta kognitīvās prasmes;
- ↪ veicina rokraksta glītumu;
- ↪ attīstās prasme strādāt ar vārdnīcu (viegli spēj tajā orientēties);
- ↪ palielinās vārdu krājums;
- ↪ prot nosaukt angļu valodas alfabētu u.t.t.

Šīs apgūtās prasmes un iemaņas tika attīstītas un pilnveidotas vienas tēmas ietvaros, savukārt mācību stundu laikā, skolotājs nevar atvēlēt tam tik ļoti daudz laika. Interesu izglītības programmas palīdz skolēniem detalizētāk un ilgstošākā laikā apgūt to, ko īsākā laika periodā piedāvā mācību stundas laikā.

NOBEIGUMS

Diplomdarba mērķis bija izpētīt un izanalizēt angļu alfabēta mācīšanas veidus interešu izglītības programmas „Angļu valodas pulciņš” ietvaros tika izvirzīts un sasniegts.

- 1) Izlasot un izanalizējot pedagoģisko un psiholoģisko literatūru par sākumskolas vecumposmu, tika secināts, ka bērniem no 6 līdz 14 gadiem galvenokārt attīstās mehāniskā atmiņa – viņi vislabāk iegaumē, ja vairākās reizes atkārto iegaumējamo informāciju. Sākumskolā iegaumējot informāciju, lielākā daļa skolēnu šajā vecumā meklē nevis kopsakarības starp atsevišķām informācijas vienībām (loģiskā iegaumēšana), bet iegaumē mehāniski vai uz emocionālā pārdzīvojuma pamata. Visnozīmīgākā sākumskolā ir tieši atmiņa, jo uz atmiņas procesiem balstās domāšanas attīstība. Sākumskolas skolēniem tas ir raksturīgi: kas nav atmiņā, tad tas arī nav domāšanā. Savukārt angļu valodas pulciņa programma piedāvāja tieši nepārtrauktu alfabēta atkārtošanu un mācīšanos.
- 2) Apkopojot angļu valodas alfabēta apguves specifiku: skanisko uztveri, vizuālo attēlojumu, glītrakstīšanu un iegaumēšanu, tika secināts, ka svešvalodu apguve ļauj skolēniem padziļināt un izprast kopīgo un atšķirīgo dzimtajā valodā un svešvalodā.
- 3) Noskaidrojot iespējamās angļu valodas alfabēta apguves veidus interešu izglītības programmā, izvirzījās dominanti apguves veidi: demonstrēšana, lomu spēles, projektu metode, saruna (mācību dialogs), spēles, vizualizēšana, dziesmas, glītrakstu darba lapas, attēli ar vārdiem.
- 4) Izpētot literatūru par interešu izglītības programmu plānošanu, veidošanu un izglītojamo vērtēšanu, tika secināts, ka interešu izglītības veidošana nav lineārs process, tā nav virzīšanās no viena darba uz citu stingri noteiktā secībā. Programmas veidošana ir nemitīgs pilnveidošanas process, respektīvi, jāpāriet no vienas darbības uz citu, jārada, jālabo un jāpielāgo.
- 5) Aprobējot izvēlētos apguves veidus angļu valodas interešu izglītības programmā „Angļu valodas pulciņš”, tika secināts, ka skolēniem tika dota iespēja vienas tēmas ietvaros apgūt un pilnveidot pamatzināšanas angļu valodā.

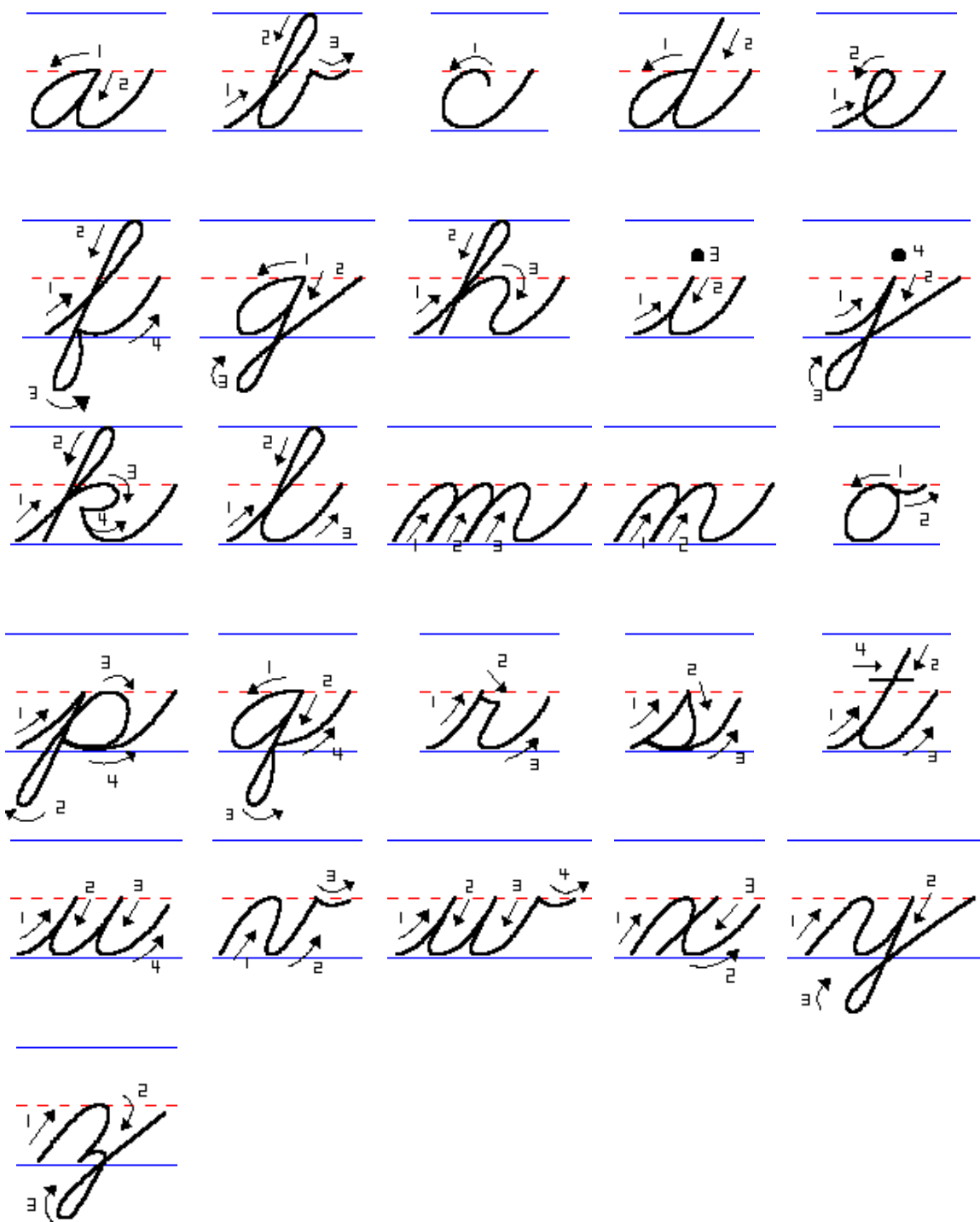
Pētījuma jautājums, „Vai izmantojot dažādus apguves veidus uzlabojas skolēnu angļu valodas alfabēta zināšanas?” tika detalizēti izanalizēts un pierādīts.

BIBLIOGRĀFIJA

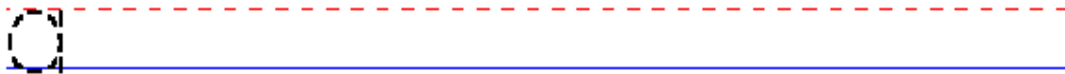
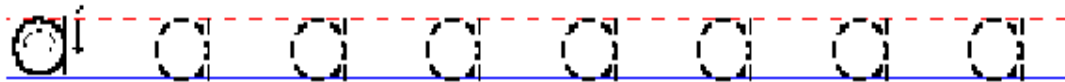
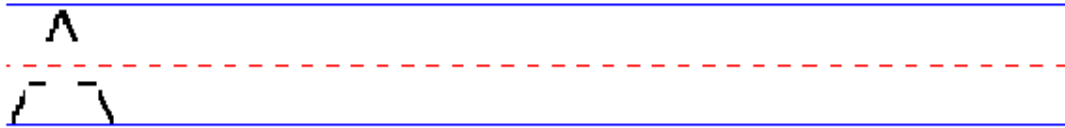
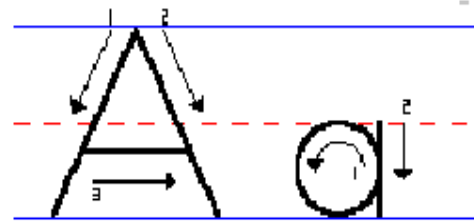
1. Asafreja, A. Ekskursija – mācību forma. – R.: RaKa, 2001. – 128 lpp.
2. Breslavs, G. Psiholoģijas vārdnīca. – R.: Mācību grāmata, 1999. – 168 lpp.
3. Geidžs, N.L. Berlingers Pedagoģiskā psiholoģija - R. Zvaigzne ABC, 1999. 662 lpp.
4. Gudjons, H. Pedagoģijas pamatziņas – R. Zvaigzne ABC, 1998.394 lpp.
5. Maslo, I. Mācību metodes izglītības iestādē.// Skolotājs. – 1998. Nr.6 – 5 lpp.
6. Meikšāne, Dz. Psiholoģija mums pašiem – R. RaKa, 1998. 166 lpp.
7. Lapiņa, L., Rudiņa V. Apgūsim demogrāfiju interaktīvās mācību metodes. – R. Zvaigzne ABC, 1997. – 131 lpp.
8. Lieģeniece, D. Kopveseluma pieeja audzināšanā. – R.: RaKa, 1999. – 262 lpp.
9. Praktiskā angļu valodas fonētika. Metodiskie materiāli – R. Tempus projekts, 1995. 58 lpp.
10. Prets, D. Izglītības programmu pilnveide. Pedagoģis rokasgrāmata – R. Zvaigzne ABC, 2000. 383 lpp.
11. Puškarevs, J., Golubeva, A. Bērna attīstība. – Lielvārde: Lielvārds, 1999. – 119 lpp.
12. Svence, G. Attīstības psiholoģija – R. Zvaigzne ABC, 1999. 158 lpp.
13. Zelmanis, V. Pedagoģijas pamati - R.RaKa, 2000.289 lpp.
14. Žukovs, L. Ievads pedagoģijā. – R.: RaKa, 1999. – 234 lpp.
15. Burlington Publick Schools. (1995).Burlington Art Curriculum, Grades K – 8. Burlington, MA: Author
16. Cafferty, E. (1980). An analysis of student performance based upon the degree of match between the educational cognitive style of the teachers and the educational cognitive style of the students. Unpublished doctoral dissertation, University of Nebraska, 1980.
17. Dunn, R., Beaudry, S., Klavas, A.(1989). Survey of research on learning styles. Educational Leadership, 46 (6), 50 – 58.p.
18. Natriello, G.,Dornbusch, S.M. Tea cher evaluation and student effort. New York: Longman.
19. Saftry, A. (1988). French immersion and the making of a bilingual society: A critical review and discussion. Canadian Journal of Education, 13, 243 – 262.p
20. Tom, A. R. (1984). Teaching as a moral craft. New York: Longman.

21. Wittgenstein, L.(1961).Tractatus logico-philosophicus. London: Routledge&Kegan Paul.

PIELIKUMI

Name: _____ Date: _____

Donations are appreciated. Please send to:
Linda C. Readman, P.O. Box 8875, Rockford, Illinois 61126-8875
<http://www.handwritingforkids.com/>

© Copyright 2001, 2002

ANĢĻU VALODAS PULCIŅŠ

Jaunlaicenes pamatskolas
Angļu valodas skolotājas
Mag.paed. *Karinas Semjonovas*

SATURS

Ievads.....	3
Mācību nodarbības mērķis	3
Mācību nodarbības uzdevumi	3
Obligātais nodarbību saturs	4
Paredzami rezultāti	12
Mācību satura apguvei izmantojamās metodes un mācību līdzekļi	18
Vērtēšanas formas	21

IEVADS

Mūžizglītības jēdziens gadu no gada kļūst arvien pazīstamāks un populārāks arī pie mums. Līdz ar Latvijas uzņemšanu Eiropas Savienībā vēl vairāk ir aktualizējusies nepieciešamība pēc svešvalodu un pašreizējā momentā it īpaši pēc angļu valodas zināšanām.

Šis standarts veidots Jaunlaicenes pamatskolas angļu valodas pulciņam. Tam ir ieteikuma raksturs. Standarts nosaka galvenos mācību mērķus un uzdevumus angļu valodas pamatu apguvē skolēniem bez priekšzināšanām ar nolūku izmantot iegūtos valodas zināšanu pamatus turpmākā leksikas apguvē. Standarts dod arī obligāto mācību saturu šo mērķu sasniegšanai. Bez tam standartā ir iekļauta arī programma standartā izvirzīto prasību sasniegšanai un obligātā mācību satura apguvei.

Interesu izglītības programma plānota 35 stundu apjomā. Valodas apguve tiek uzsākta no pašiem pamatiem atbilstoši skolēnu uztveres un apmācības specifikai. Uz pamatzināšanu bāzes gramatikā, fonoloģijā un valodas funkcijās pamazām tiek attīstītas visas nepieciešamās valodas prasmes – lasīšana, runāšana, klausīšanās un rakstīšana, lai pēc interešu izglītības programmas apguves skolēns varētu orientēties vienkāršākajās valodas situācijās.

Standarts iesaka arī dažādas vērtēšanas formas un metodiskos paņēmienus, kuri izriet no svešvalodu mācību specifikas un ir izmantojami mācību procesā. Mācību saturs ir dots angļu valodā, izmantojot un salīdzinot dažādus mācību materiālus. Standarta beigās ir ieteicamo mācību līdzekļu saraksts.

Standarts veidots, balstoties uz komunikatīvo pieeju, kā arī uz jaunākajām atziņām par svešvalodu apguves specifiku, izmantojot jau iepriekš iegūtās valodu zināšanas un prasmes dzimtajā valodā. Tas strukturēts līdzīgi svešvalodu apguves standartam skolām un līdz ar to veido saikni starp svešvalodu apguvi skolā.

Mācību nodarbības mērķis

Veidot valodas komunikatīvo kompetenci un sociokultūru kompetenci turpmākajai valodas zināšanu izmantošanai izglītības turpināšanai, saziņai un sadarbībai mainīgajā mūsdienu daudz kultūru pasaulē.

Mācību nodarbības uzdevumi

Dot iespēju:

- ↪ apgūt angļu valodas alfabētu;
- ↪ sazināties angļu valodā mutvārdos un rakstos;

- ↪ apgūt pamatzināšanas par angļu valodas likumsakarībām un lietojuma funkcijām;
- ↪ veidot valodas pamatzināšanu un valodas apguves prasmju kopumu turpmākai patstāvīgai valodas zināšanu paplašināšanai un padziļināšanai;
- ↪ apgūstot angļu valodu, paplašināt savu redzesloku un iepazīt pasaules kultūru daudzveidību;
- ↪ sekmēt atvērtību pret neierasto;
- ↪ veidot vērtējošu attieksmi pret sevi un pasauli;
- ↪ lietot angļu valodu informācijas iegūšanai; izprast valodu lomu citu zināšanu apgūvē.

Interesu izglītības programmas mērķis ir parādīt metodiski didaktisko ceļu, kā sasniegt šai standartā izvirzītās prasības.

Obligātais nodarbību saturs

Angļu valodas mācību saturu nosaka valodas komunikatīvo vajadzību realizēšanas nepieciešamība sociokultūras kontekstā, gūstot un sniedzot informāciju angļu valodā, sazinoties un sadarbojoties ar citu tautu un nāciju pārstāvjiem.

Mācību procesā tiek veidota valodas komunikatīvā kompetence:

- ↪ sniegt informāciju par sevi, sev tuvāko apkārtni;
- ↪ spēja lietot visas valodas prasmes: saprast runāto, dzirdēto un lasīto informāciju, sazināties mutiski un rakstiski, uzsākt sarunu un tajā piedalīties;
- ↪ runāt ar situācijai atbilstošu intonāciju, uzsvērt svarīgākos un intonāciju nesošos vārdus;
- ↪ spēja veidot veselus un sakarīgus teikumus un tekstus, lasīt tematiski un formas ziņā dažādus neformālus un formālus tekstus: atsevišķus vārdus, teikumus, dialogus, aprakstus;
- ↪ spēja sazināties, lietojot dažādus teikumus: apgalvojuma, jautājuma, pavēles, izsaukuma, nolieguma;
- ↪ spēja veidot teikumus;

Sociokultūras kompetence:

- ↪ spēja saskatīt līdzības un atšķirības dzimtās valodas un angļu valodas saziņas un kultūras tradīcijās;
- ↪ spēja ievērot saziņā angļu valodas etiķeti: uzvesties atbilstoši pieklājīgas uzvedības normām, salīdzināt kopīgo un atšķirīgo dzimtās valodas un angļu valodas lietojumā sabiedrībā;
- ↪ spēja iegūt valodu kontekstā ietvertu informāciju par dažādu tautu kultūru;

Angļu valodas pulciņa tematiskais plāns

_____./_____m.g.

N.p.k.	Datums (ierakstāms ar pildspalvu)	Nodarbību skaits	Saturs	Piezīmes	Apgūtās prasmes
1.		1	Alfabēts Aa		☞ Pazīst, salīdzina un atbilstoši saziņas situācijai izvēlas valodas līdzekļus un lieto tos saziņā.
2.		1	Alfabēts Bb		☞ Izsaka un argumentē viedokļus saziņas normām piemērotā stilā.
3.		1	Alfabēts Cc		☞ Iegūst, vērtē un analizē dažādu veidu informāciju.
4.		1	Alfabēts Dd		☞ Ievēro runas etiķetes un uzvedības normas.
5.		1	Alfabēts Ee	Pārbaudes nodarbība	☞ Vērtē savu un citu izteikumu atbilstību saziņas situācijai.
6.		1	Alfabēts Ff		☞ Saprot skaidrā, standarta valodā sniegtu plašu informāciju kopumā.
7.		1	Alfabēts Gg		☞ Uztver un saprot galvenās informācijas argumentāciju.
8.		1	Alfabēts Hh		☞ Uztver informāciju atbilstoši mērķim.
9.		1	Alfabēts Ii		☞ Ievēro un vērtē klausīšanās kultūru un kvalitāti.
10.		1	Alfabēts Jj	Pārbaudes nodarbība	☞ Saprot rakstus un mūsdienu problēmām, kā arī gūst daudzveidīgu informāciju par notikumiem un izprot autora attieksmi pret tiem.
11.		1	Alfabēts Kk		☞ Tekstā atrod nepieciešamo informāciju.
12.		1	Alfabēts Ll		☞ Veido pamatfrāzes un tekstu atbilstoši saziņas situācijai.
13.		1	Alfabēts Mm		☞ Izskaidro un pamato savu viedokli.
14.		1	Alfabēts Nn		☞ Uzsāk un uztur sarunu tādā līmenī, lai spētu patstāvīgi sarunāties zemē, kuras valodu apgūst.
15.		1	Alfabēts Oo	Pārbaudes nodarbība	☞ Pārvaicā un noskaidro pārpratumu neskaidrības gadījumā.
16.		1	Alfabēts Pp		☞ Ievēro un vērtē runāšanas kultūru un kvalitāti.
17.		1	Alfabēts Qq		☞ Veido saistītu tekstu atbilstoši saziņas situācijai.
18.		1	Alfabēts Rr		☞ Lieto valodas līdzekļus, lai atklātu notikumu un argumentu savstarpējās attiecības un teksta uzbūvi.
19.		1	Alfabēts Ss		☞ Rakstiski sniedz informāciju ar saviem komentāriem.
20.		1	Alfabēts Tt	Pārbaudes nodarbība	☞ Izmanto dažādus pieraksta veidus.
21.		1	Alfabēts Uu		☞ Ievēro un vērtē rakstīšanas kultūru un kvalitāti.
22.		1	Alfabēts Vv		☞ Ievēro pareizrūpas normas
23.		1	Alfabēts Ww		☞ Veido tekstu, ievērojot tā pazīmes (atbilstību adresātam, temats, teksta veids, sakarīgums, veselums).
24.		1	Alfabēts Xx		☞ Veido dažādu stilu tekstus.
25.		1	Alfabēts Yy	Pārbaudes nodarbība	☞ Labo un pilnveido tekstu.
26.		1	Alfabēts Zz		☞ Veido vienkāršus un saliktus teikumus.
27.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība		☞ Izprot un ievēro gramatikas likumības.
28.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība		☞ Mērķtiecīgi izmanto dažādu veidu teikumus runā un rakstos.
29.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība		☞ Ievēro ortogrāfijas normas, saskata un labo kļūdas.
30.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība	Pārbaudes nodarbība	☞ Zina un pareizi lieto vārda gramatiskās formas.
					☞ Salīdzina svešvalodā runājošo tautu kultūras pamatvērtības, iedzīvotāju paradumus un uzskatus, atrod kopīgo un atšķirīgo.
					☞ Izvērtē kultūru dažādību un izmanto iegūto informāciju sevis bagātināšanai.
					☞ Interesējas par apkārtējo viedokļiem un

31.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība		uzskatiem, veido un uztur kontaktus ar vienaudžiem un pieaugušajiem, pieņem viedokļu daudzveidību. ↳ Kopā ar citiem izglītojamiem plāno, veic un novērtē projekta darbu, ievērojot sadarbības principus. ↳ Spēj publiski izteikt savu viedokli, uzņemties atbildību. ↳ Ar cieņu izturas pret citu tautu valodām.
32.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība		
33.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība		
34.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība		
35.		1	Zināšanu nostiprināšanas nodarbība	Pārbaudes nodarbība	

Paredzami rezultāti

Skolēniem angļu valodas pulciņa ietvaros ir jāapgūst angļu valodas alfabēts.

Mācību satura apguvei izmantojamās metodes un mācību līdzekļi

Mācību procesā izmantojama visa mācību literatūra, kura paredzēta angļu valodas pamatu apguvei, kā arī vārdnīcas, enciklopēdijas, uzziņu literatūra, periodika un tehniskie līdzekļi: tāfele, dators.

Ņemot vērā to, ka katrs bērns uztver pasauli citādi, arī mācīšanās stils katram ir citāds. Tādēļ svarīga ir izvēlēto metožu daudzveidība, kas turklāt padara mācību procesu interesantāku gan nodarbību dalībniekiem, gan pulciņa vadītājam. Izvēlētās metodes veicina mācību darbības pieredzi dažādās sociālajās formās.

Metodes sarakstā iekļautas alfabēta secībā. Veidojot programmas sadaļu “Metodes”, tiek nosaukta izmantotā metode, dots tās skaidrojums un piemērs, kas raksturo, kā metodi izmanto.

Ja interešu izglītības programmas idejas atklāsmei ir nepieciešams detalizētāk parādīt paņēmienus, kas attiecas uz konkrētās metodes īstenošanu, tad tie aplūkojami tikai kontekstā ar aplūkoto metodi. *Piemēram*, kooperatīvā mācīšanās ir aplūkota kā viena metode, neuzskaitot visas variācijas. Ja tas ir nepieciešams, var dot piemērus par dažādiem kooperatīvās mācīšanās paņēmieniem (“veselā salikšana pa daļām”, “stūri” u.c.), neizdalot tos kā atsevišķas metodes.

Metode – darbības paņēmieni un līdzekļu sistēma kāda mērķa sasniegšanai.

Mācību metode – pasniedzēja un studentu savstarpējās sadarbības paņēmieni kopums, kāds nepieciešams noteikta didaktiskā principa vai pedagoģiskās pieejas ietvaros un paredzēts, lai nodrošinātu mācību un attīstības uzdevumu izpildi mācību procesā un izglītības mērķu sasniegšanu. / *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000.*/

Mācību paņemiens – mācību metodes sastāvdaļa, ar kuru mācību mērķa sasniegšanas procesā veic konkrētu uzdevumu. Paņēmieni secība savstarpējā atkarībā veido mācību metodes struktūru. / *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000.*/

Forma – ārējais apveids, veids.

Mācību organizācijas vispārīgās formas: frontāls darbs, grupāls darbs (arī pāru darbs), individuāls darbs.

Mācību organizācijas konkrētās formas: praktiskā nodarbība, projekta darbs.

Metode	Skaidrojums
Apskats	Pulciņa vadītājs rosina izzināt situāciju par kādu jautājumu.
Āra nodarbības	Pulciņa vadītājs jautājumus vai uzdevumus, uz kuriem skolēni atbildi var rast dabā.
Darbs ar tekstu	Pulciņa vadītājs piedāvā tekstus lasīšanai (atbilstoši skolēnu lasīšanas tehnikas apguves līmenim).
Demonstrēšana	Pasniedzējs vai skolēns rāda un stāsta pārējiem skolēniem, kā kaut ko dara.
Kooperatīvās mācīšanās metodes	Pulciņa vadītājs piedāvā skolēnu grupām uzdevumu vai projekta darbu, kura veikšanai nepieciešama skolēnu produktīva sadarbība, jo rezultāti ir atkarīgi no katra grupas dalībnieka paveiktā. Grupas dalībnieki ir ar dažādām zināšanām un spējām, mācās cits no cita, apmainās ar idejām un atbilstošu informāciju. Notiek aktīva mijiedarbība arī starp grupām. Pulciņa vadītājs organizē norisi un konsultē skolēnus.
Lomu spēle	Pulciņa vadītājs rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem mācību situācijas aprakstu (to iespējams atveidot lomās). Skolēni iejūtas atveidojamajās lomās atbilstoši uzdevumam. Pārējie skolēni var vērot, pierakstīt un vērtēt.
Projektu metode	Pulciņa vadītājs palīdz skolēniem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Skolēni grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus.
Saruna (mācību dialogs)	Pulciņa vadītājs vai skolēns uzdod jautājumus un vada sarunu, vadoties no saņemtajām atbildēm. Pārējie skolēni iesaistās sarunā atbilstoši noteikumiem.
Spēles	Pulciņa vadītājs ir sagatavojis atbilstošajai tēmai vai konkrētajai nodarbībai tematiski atbilstošu galda spēli vai kustību spēli un iepazīstina ar tās noteikumiem skolēnus. Skolēni iesaistās spēlē. Spēles sagatavošanu pēc pulciņa vadītāja norādījumiem var veikt arī studenti.
Vizualizēšana	Pulciņa vadītājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u.c. (Simboliskie uzskates līdzekļi ir īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību.)

Vērtēšanas formas

Vērtēšanas formas		Vērtējuma atspoguļošanas veids	Vērtēšanas metodiskie paņēmieni
Pēc vietas mācību procesā	Pēc mērķa		
Ievadvērtēšana Notiek pirms mācību sākuma. Dod informāciju par skolēnu sagatavotības līmeni, uzsākot tēmu, kursu u. tml.	Diagnosticējošā vērtēšana: sākotnējā rezultāta konstatēšana mācību procesa, tēmas apguves uzsākšanai; skolēnu motivēšana aktīvam mācību darbam; skolēna un pulciņa vadītāja sadarbības formu saskaņošana, mācību mērķu un uzdevumu precizēšana.		aparakstoši
		Neformāls mutvārdu vai rakstisks vērtējums	

<p>Kārtējā vērtēšana</p> <p>Notiek mācību laikā. Ir operatīva un motivējoša atgriezeniskā saite par mācību procesu.</p>	<p>Formatīvā vērtēšana: skolēnu sasniegumu konstatēšana ar nolūku tos uzlabot; mācību procesa norises, mācību mērķa, izmantoto mācību metožu atbilstības kontrole un saskaņošana; skolēna objektīva pašvērtējuma un atbildības veicināšana.</p>	Neformāls mutvārdu vai rakstisks vērtējums	aparakstoši
		Darbu mapes (portfolio)	
		Pašvērtējums	
		Mācību darba analīze	
		Pāru/grupu darba vērtējums	
<p>Robežvērtēšana</p> <p>Notiek pēc lielākas tēmas vai kursa daļas apgūšanas. Dod iespēju spriest par gatavību nobeiguma pārbaudei un priekšmeta tālākai apguvei.</p>	<p>Diagnosticējošā un summatīvā vērtēšana: skolēnu sasniegumu konstatēšana ar nolūku tos uzlabot atbilstoši nobeiguma pārbaudes prasībām; apgūtā mācību satura un sasniegto mācību mērķu atbilstības konstatācija; mācību rezultāta un nobeiguma pārbaudes darba prasību atbilstības saskaņošana.</p>	Darbu mapes (portfolio)	Aprakstoši vai balles
		Pašvērtējums	
		Pulciņa vadītāja vērtējums	
<p><u>Nobeiguma vērtēšana</u> Notiek pulciņa beigās.</p> <p>Nosaka, kā īstenotas mācību priekšmeta standarta prasības.</p>	<p>Summatīvā vērtēšana: studentu zināšanu un prasmju apguves līmeņa konstatēšana, beidzot tēmu, mācību posmu, kursu.</p>	Ieskaites darbs	Aprakstoši vai balles

Izvēloties pārbaūžu saturu, ieteicams kombinēt formālās pārbaudes metodes (pārbaudes darbi rakstos) un autentiskās metodes, kurās nozīmīga vieta atvēlēta skolēna praktiskajam sniegunam (priekšnesumam), tādējādi nodrošinot gan apgūtā mācību satura kontroli, gan sasniegto mācību mērķu un uzdevumu konstatāciju. Uz mācību satura kontroli biežāk orientēta ievadvērtēšana un kārtējā vērtēšana; robežvērtēšanā un nobeiguma vērtēšanā jāakcentē mācību mērķu un uzdevumu pārbaude. Vērtēšana un mācību process notiek vienlaikus, tāpēc nav iespējams viennozīmīgi nodalīt vērtēšanas metodes no citām mācību satura apguves metodēm.

Ieteikumi

Strādājot ar skolēniem, kuriem nav priekšzināšanu angļu valodā, ļoti liela uzmanība jāpievērš skolēna:

- ↪ vecumam;
- ↪ dzimtajai valodai;
- ↪ līdzšinējai valodu apguves pieredzei;
- ↪ interesēm;

↪ intelektuālā darba spējām;

↪ motivācijai utt.

Visi šie aspekti būtiski ietekmē nodarbību dalībnieku attieksmi pret apgūstamo priekšmetu, darba spējas un mācību materiāla apguves ātrumu un kvalitāti. Ja vien tas iespējams, jau komplektējot grupas, jāvadās pēc šiem aspektiem, lai grupas būtu viendabīgākas un līdz ar to darbs tajās ritētu raitāk.

Izmantojamā literatūra

- 1) “Cutting Edge” by P. Moor and S. Cunningham (6 levels - Starter – Advanced);
Conversational English for adults, Longman*
- 2) “Ready to Order” by A.Baude, M Iglesias, A.Inesta (Elementary), English for
restaurant industry, Longman*
- 3) “Angļu valoda pēdējā brīdī” I.Gelbreits, Zvaigzne ABC
- 4) “Angļu valoda trīs mēnešos” D.Dumpe, I.Straupmane, Zvaigzne ABC
- 5) “Mazā latviešu – angļu sarunvārdnīca” G.Strauhmane, Z.Vinčela, Zvaigzne ABC
- 6) “Vieglais ceļš uz angļu valodu” L.Korsts Streipa (ar 8 kasetēm), Zvaigzne ABC
- 7) “Grammar is easy!” by A.Pikver, Zvaigzne ABC
- 8) “Come in!” by Z.Krempton Mūsdienu angļu valodas gramatika likumos un situācijās,
Zvaigzne ABC
- 9) “Angļu valoda. Gramatika. Pocket Teacher.” by D.Clark, Zvaigzne ABC
- 10) “Angļu valoda 2005” Mācību kalendārs, Zvaigzne ABC
- 11) “The New Cambridge English Course” (1) by M. Swan, C.Walter, Cambridge University Press
- 12) world.com/English/learn/alphabet.php
- 13) <http://www.first-school.ws/theme/alphabetp1.htm>
- 14) <http://www.handwritingforkids.com/handwrite/manuscript/alphabets/images/b.gif>
- 15) <http://www.learnenglish.de/basics/alphabet.htm>
- 16) <http://www.learnenglish.org.uk/kids/antics/index.html>
- 17) http://www.mes-english.com/coloring/alphabet_coloring1.php
- 18) <http://www.omniglot.com/writing/english.htm><http://www.hello->
- 19) <http://www.abcteach.com>

Vērošanas lapa

Datums: _____

Laiks: no _____ līdz _____

N.p.k.	Skolēna dzimums (atzīmējams ar X)		Ir aktīvs (a)	Pareiza izrūna	Zina apgūto alfabēta burtu – prot to glīti uzrakstīt	Korekti izpilda uzdevumu	Ir pozitīva attieksme veicot darbu
	Vīriešu	Sieviešu					
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							

Secinājumi:

Aptauja

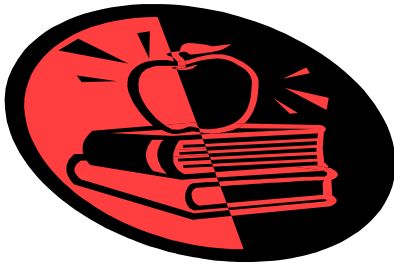
Cien. skolēni!

Lūdzu, šajā anketā izsakiet savu viedokli par angļu valodas alfabēta apguves veidiem un iegūtām zināšanām.

Skola _____

Iekrāso atbilstošāko!

1. Vai Tu esi apguvis angļu valodas alfabēta burtus?	
2. Vai Tu, proti, lasīt vārdus angļu valodā?	
3. Vai Tu esi apmierināts ar sasniegto rezultātu?	
4. Nodarbību laikā Tu aktīvi darbojies un piedalījies visās aktivitātēs.	☐ Jā ☐ Nē ☐ Dažreiz
5. Vai Tev patika angļu valodas alfabēta apguve.	☐ Jā ☐ Nē
6. Kas Tev patika vislabāk angļu valodas pulciņa nodarbībās?	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
7. Cik bieži angļu valodas nodarbību laikā Tu saskaries ar alfabētu?	☐ Bieži ☐ Dažreiz ☐ Nekad
8. Man patīk apgūt angļu valodas pareizrakstību.	
9. Tavas zināšanas angļu valodas alfabēta apgūvē ir: zemas, pietiekamas, optimālas.	
10. Vai Tev angļu valodas burtu izruna sagādā grūtības?	☐ Jā ☐ Dažreiz ☐ Nekad
11. Man patika angļu valodas pulciņa nodarbības.	

THE ENGLISH ALPHABET

A - B - ☐ - D - E	F - ☐ - H - I - ☐ .	K - L - ☐ - N - O
Q - ☐ - S - ☐ - U	V - W - ☐ - Y - Z	R - S - ☐ - U - ☐ .
U - V - ☐ - X - Y	C - ☐ - E - ☐ - G	O - ☐ - Q - R - S
- ☐ - B - C - ☐ - E	- ☐ - U - V - W - X	K - L - M - ☐ - ☐ .
E - ☐ - G - H - I	G - ☐ - I - J - ☐ .	D - E - F - G - ☐ .
S - ☐ - ☐ - V - W	A - ☐ - C - D - E	I - J - K - ☐ - ☐ .
L - M - ☐ - ☐ - P	X - Y - A - B - ☐ .	Z - A - ☐ - C - ☐ .
- ☐ - W - X - Y - Z	P - ☐ - R - ☐ - T	Y - Z - ☐ - B - C
. ☐ - S - T - ☐ - V	A - B - ☐ - D - E	V - ☐ - X - ☐ - Z

Angļu valodas prasmju un zināšanu apjoms sākumskolā

N.p.k.	Pamatprasības mācību priekšmeta apgūvei
1.	Iegūst un uztver informāciju no saziņas dalībniekiem.
2.	Veido izteikumus atbilstoši saziņas normām.
3.	Saklausa un saprot pazīstamus vārdus, pamatfrāzes un ļoti vienkāršus teikumus.
4.	Nosaka dzirdēta teksta tematu.
5.	Ar izpratni lasa vienkāršu tekstu.
6.	Atrod tekstā konkrētu informāciju.
7.	Stāsta par sevi, tuvāko apkārtni, pazīstamiem cilvēkiem un lietām.
8.	Piedalās vienkāršās sarunās.
9.	Jautā un atbild uz jautājumiem.
10.	Raksta vienkāršus teikumus par sevi, savu tuvāko apkārtni, pazīstamiem cilvēkiem un lietām. pieraksta sev nepieciešamo informāciju.
11.	Izrunā vārdus ar pareizu intonāciju.
12.	Izrunā teikumus ar pareizu intonāciju un uzsvaru.
13.	Veido teksta virsrakstu un tekstu par doto tēmu.
14.	Uzdod jautājumus par tekstu.
15.	Veido vienkāršus teikumus, izmantojot zināmos vārdus un pamatfrāzes.
16.	Zina un ievēro teikuma pazīmes.
17.	Uzklausa svešvalodā sniegto informāciju.
18.	Izrāda pozitīvu attieksmi un interesi par valodām.

ANKETA

LU Pedagoģijas un Psiholoģijas fakultātes studente veic anketēšanu sava diplomdarba „Angļu alfabēta apguve interešu izglītības programmā „Angļu valodas pulciņš”” ietvaros, lai noskaidrotu Jūsu viedokli un pedagoģisko pieredzi angļu valodas alfabēta mācīšanā. Anketas rezultāti ir anonīmi un apkopotā veidā tiks iekļauti diplomdarbā.

Lūdzu, apvelciet Jūsaprāt pareizu atbilžu variantu.

1. Vai piekrītat, ka alfabēta apguve ir ļoti nepieciešama valodas turpmākai uztverei un mācīšanai?
 - a. Jā
 - b. Nē
2. Cik daudz laika veltiet alfabēta apguvei?
 - a. Neveltu nemaz.
 - b. 1 mācību stundu;
 - c. 2 – 5 mācību stundām.
 - d. 6 un vairāk mācību stundu.
3. Vai uzskatiet par pareizu alfabēta apguvei veltīt vairāk laika, nekā tas ir atvēlēts?
 - a. Jā.
 - b. Nē.
4. Kādus apguves veidus Jūs izmantojiet angļu valodas alfabēta mācīšanai?
 - a. Spēles.
 - b. Dziesmas.
 - c. Uzskates metodi;
 - d. _____
5. Vai mācību līdzekļi nodrošina apguves veidu dažādību?
 - a. Jā.
 - b. Nē.
6. Vai Jūsaprāt skolēni ir apguvuši angļu valodas alfabētu?
 - a. Jā.
 - b. Daļēji.
 - c. Nē.

7. Vai skolēni pēc alfabēta apguves prasmīgi strādā ar vārdnīcu un atrod sev nepieciešamo vārdu?
 - a. Jā.
 - b. Daļēji.
 - c. Nē.
8. Vai skolēniem ir attīstījušās lasīšanas pamatiemaņas (burtu atpazīšana vārdos) pēc alfabēta apguves?
 - a. Jā.
 - b. Daļēji.
 - c. Nē.
9. Vai skolēniem pēc alfabēta apguves ir palielinājies vārdu krājums?
 - a. Jā.
 - b. Daļēji.
 - c. Nē.
10. Vai apgūstot angļu valodas alfabētu, skolēniem attīstās kognitīvās prasmes (atmiņa, domāšana, uztvere, iztēle)?
 - a. Jā.
 - b. Daļēji.
 - c. Nē.
11. Vai skolēniem apgūstot angļu valodas alfabētu ir izveidojušās pareizrakstības iemaņas?
 - a. Jā.
 - b. Daļēji.
 - c. Nē.

Paldies par atsaucību!